

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

**Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra geografie**

Bakalářská práce

**Zastoupení žen v čele neevropských
států po roce 1990: geografická
komparativní studie**

Vypracoval: Michael Vlasák
Vedoucí práce: RNDr. et PhDr. Aleš Nováček, Ph.D.
České Budějovice 2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že předkládanou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním

vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Michael Vlasák

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval své rodině za kontinuální podporu ve všech směrech. Poděkování patří i vedoucímu této práce, RNDr. et PhDr. Aleši Nováčkovi, Ph.D., za vstřícný přístup a podněty při tvorbě práce.

Anotace:

VLASÁK, M. (2018): Zastoupení žen v čele neevropských států po roce 1990: geografická komparativní studie. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta, katedra geografie, 78 s.

Bakalářská práce zkoumá problematiku zastoupení žen v prezidentské a premiéřské funkci v období let 1990-2017. Hlavním záměr výzkumu spočívá ve srovnání neevropských států podle zastoupení žen v jejich čele, a to na základě statisticky podložených ukazatelů, které jsou podrobeny analýze. Analytickým výstupem výzkumu je interpretace a nastínění prostorových rozdílů v oblasti sledované problematiky, dále konstatování možných příčin, poukázání na možné geografické pravidelnosti a nástin predikce budoucího vývoje v oblasti zastoupení žen v prezidentské a premiéřské funkci.

Klíčová slova: ženy, politika, gender, ženy prezidentky, ženy premiérky

Abstract:

VLASÁK, M. (2018): Women's representation in leadership of non-European states after year 1990: geographical comparative study. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Education, Department of Geography, 78 p.

The Bachelor's thesis examines the issue of women's representation in the presidency and the premiership in the period 1990-2017. The main purpose of research is a comparison of non-European countries representation of women in their leadership, specifically on the basis of statistically supported indicators that have been analysed. The analytical output of the research is the interpretation and outline of the spatial differences in the area of the monitored issue, as well as the finding of possible causes, with reference to possible geographical regularities and an outline of the prediction for the future of development in the representation of women in presidencies and premierships.

Keywords: women, politics, gender, women as presidents, women as prime ministers

Obsah

1. Úvod.....	7
2. Teoreticko-metodologická hlediska	11
2.1 Diskuse s literaturou	11
2.2 Teoretická hlediska výzkumu	14
2.3 Metodika	16
3. Historickogeografický vývoj emancipačního procesu žen	20
3.1 Vývoj ženského emancipačního procesu do roku 1914 ve světě	20
3.2 Vývoj ženského emancipačního procesu v letech 1914-1945 ve světě	22
3.3 Vývoj ženského emancipačního procesu od roku 1945 ve světě	23
4. Analýza zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky v letech 1990-2017 s jednotlivými faktory	25
4.1 Korelace se zastoupením v národních parlamentech - prezidentky	25
4.2 Korelace se zastoupením v národních parlamentech - premiérky	28
4.3 Korelace s gender indexem	32
4.4 Korelace s indexem religiozity	37
4.5 Korelace s hrubým domácím produktem v letech 1990 a 2017	41
4.6 Korelace s indexem lidského rozvoje	46
4.7 Korelace s rokem udělení aktivního a pasivního voličského práva ženám	49
5. Syntéza zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky	51
5.1 Dynamika vývoje korelačních vztahů s vybranými ukazateli	51
5.2 Shrnutí sledované problematiky, regionalizace a predikce budoucího vývoje	55
6. Závěr	58
7. Seznam použité literatury a internetových pramenů	61
7.1 Seznam odborné literatury	61
7.2 Internetové a statistické zdroje	64
8. Přílohy	66
8.1 Tabulkové přílohy	66
8.2 Grafické přílohy	74
9. Seznam map	78

1. Úvod

Postavení žen v různých společnostech napříč jednotlivými staletími bylo prakticky neměnné, jelikož ženy byly podřízeny patriarchální moci mužů, čímž byly ve výsledku vyloučeny z veřejného života. Toto vyloučení bylo zdůvodňováno tzv. konceptem separátních sfér, který definoval role mužů a žen. Mužům byla vymezena veřejná a soukromá sféra, zatímco ženám byla vymezena pouze sféra soukromá. Tato ideologie se nesla v hesle „Muži stát, ženě rodina“.

První návrhy týkající se rovnosti obou pohlaví přišly v průběhu 18. století s osvícenskou filozofií, která v teoretickém měřítku hlásala rovnost mužů a žen se všemi vyhrazenými právy, avšak v praktickém měřítku to nebylo uvedeno v obecnou platnost, a tak situace nazrála ke změně až v průběhu 19. století, kdy se vzedmula vlna feministických hnutí hlásajících nejen rovnost obou pohlaví, ale celkové zapojení žen do veřejného života a participaci na veřejné moci. Jako jeden z prvotních cílů těchto „prvotních“ emancipačních hnutí bylo získání volebního práva pro ženy.

Radikální změny z pohledu postavení žen v celosvětovém měřítku přinesla druhá polovina 20. století v rámci tzv. druhé vlny feminismu, kdy se zrodilo mnoho konceptů, které ovlivnily integraci žen z hlediska rovných příležitostí s ohledem na různé regiony světa. V západních zemích tehdejšího geopolitického světa dostaly ženy možnost účastnit se ve veřejné sféře aktivně. Socialistický blok byl ovlivněn tímto proudem také, ovšem v menší míře, jelikož komunistická ideologie počítala s účastí žen ve veřejné sféře již v minulosti. Nejvíce však těmito koncepty byly ovlivněny rozvojové země, ve kterých se v 60. a 70. letech 20. století vzedmula vlna osvobozeneckých hnutí, která bojovala proti koloniálním nadvládám a snažila se v poměrně krátkém období „modernizovat“ tamější společnosti, což šlo ruku v ruce i s postavením žen ve veřejné sféře.

Ohlédneme-li se do současnosti, můžeme konstatovat, že ve většině zemí světa (vyjma zvláštních případů afrických a asijských států), je ženám zpřístupněna většina sfér veřejného života, do kterých se mohou aktivně zapojit a těchto procesů se účastnit. Jednou z takovýchto sfér je i politika a politická reprezentace, i když je ovlivňována mnohými faktory, které i v současnosti mohou ženám vytvářet jisté bariéry aktivní participace.

Politické zastoupení žen je v současné době velmi populární činností moderního sociologického, ale také ve velké míře i geografického výzkumu. Hlavním příčinou proč tomu tak je, je i zároveň předpoklad, že ženám se v politické reprezentaci nenaskýtají rovné příležitosti v rámci politické participace, které bývají vyvozovány z procentuálního zastoupení žen z dostupných obecných, ale i lokálních statistik jednotlivých zkoumaných států, kdy ženy jsou ve společnosti světově zastoupeny zhruba z poloviny, stejně jako muži, a tak mají stejné právo na politickou reprezentaci.

Tato práce se zabývá výzkumem situace zastoupení žen v nejvyšších vládních funkcích, a to konkrétně ve funkci prezidentky a premiérky, v neevropském světě od roku 1990 do současnosti, kdy se na základě různých odlišných jevů, které ovlivňují a navzájem odlišují od sebe zkoumané světové regiony, a dále s ohledem na politickou, společenskou, náboženskou a socioekonomickou situaci, jež ve výsledku budou korelovány, což se odrazí v hledání společných ukazatelů geografické komparace. Hlavní motivací pro výzkum této problematiky související s ženskou politickou reprezentací a participací v politice bylo, pomocí moderních výzkumů, ale i svého bádání, nalézt základní jevy, které tuto problematiku ovlivňují a snažit se je v rámci geografické komparace aplikovat v lokálních, regionálních, ale i nadregionálních světových oblastech po roce 1990.

Obecný proces účasti žen v politice je ovlivněn řadou faktorů, které při nesplnění se stávají neprostupnou bariérou, která zabraňuje ženám vstupu do vrcholné politiky. Ženy se tak musejí vyvarovat mnoha nástrahám, které začínají již na úrovni politické kultury a společenských postojů, pokračující přes volební zákony daných zemí (které mohou zahrnovat druh volebního systému, genderové kvóty, atd.), požadavky a výběr kandidátů jednotlivými politickými stranami, a až v samotném závěru se nacházejí požadavky voličů, kteří ve výsledku rozhodují o zvolení žen do zastupitelských orgánů.

Práce si na základě své struktury klade několik cílů, které si při svém výzkumu snaží zohlednit, zanalyzovat a přiblížit.

1) Srovnání neevropských států od roku 1990, v rámci jednotlivých regionů, podle zastoupení žen ve vrcholných státních orgánech (tj. zastoupení žen v národních parlamentech a vládních funkcích) související s úrovní a vývojem tamější emancipační hnutí

2) Celková analýza a interpretace prostorových rozdílů ve sledovaném jevu politické reprezentaci žen, kdy na základě hlubších příčin se snažíme nalézt určité geografické pravidelnosti, které sledovaný jev nejen ovlivňují, ale i v obecném pohledu jsou jeho spolustvořitelem.

3) Analýza různých vlivů, úzce související s participací žen ve vrcholných státních orgánech, s ohledem na geografický prostor a geopolitický význam, podložených na základě statistických výzkumů a vycházející z emancipačního procesu dané země.

4) Syntéza zjištěných výsledků a predikce budoucího vývoje, který se bude snažit nastínit obecný vývoj sledovaného jevu a problematiky zastoupení žen v politice do budoucnosti.

Práce si dále na základě své struktury klade i několik hypotéz, které se bude, ve své podstatě snažit potvrdit, nebo vyvrátit.

1.) Massey (1994) uvádí, že do jisté míry má velký vliv na celkové zastoupení žen v politické sféře dané země tamní úroveň emancipačního hnutí, která mohou být v různých stádiích rozvoje. Tento rozvoj emancipačního hnutí závisí na historickém a geografickém aspektu, na což naráží v definovaném vztahu mezi pozitivní korelací zastoupení žen v politice a celkovou úrovní emancipačních procesů.

2.) Vymezení vazeb, které souvisejí se společenskou úrovní dané země, zkoumají Curran, Renzetti (2005). Tyto vazby si z minulosti uchovávají jistý konzervativní rámec, kterým působí na své členy, čímž utváří nejen specifický charakter vlastní společnosti, ale i možnosti participování svých členů ve veřejné sféře. Záleží tedy na tom, do jaké míry si daná společnost uchovává konzervativní (tradicionalistický) charakter, který ženám vytváří bariéry participace ve veřejné sféře (i nízká participace v politickém sektoru), nebo akceptuje liberální (moderní) charakter společnosti, který ženám tuto participaci umožňuje (vyšší participace v politickém sektoru).

3.) Zkoumání charakteru jednotlivých společností poukazuje na významný podíl zastoupení žen v politice v těch státech, ve kterých je vůči ženám uplatňována politika rovných příležitostí, což nastiňují Šprincová, Mottlová (2015). Tato politika rovných příležitostí se odráží ve stranickém, ale i legislativním počinání v rámci rovných příležitostí pro mužské a ženské pohlaví. V konkrétních příkladech se jedná především o zavádění systémů kvót.

4.) Taylor (2012) charakterizuje vztah, který vychází z předpokladu, že vyšší zastoupení žen v politickém sektoru má i zásadní regionální dopad, kdy jsou ovlivňovány i okolní státy a celkový tamější geografický prostor. Minimálním výsledkem tohoto působení je rozvoj a posílení emancipačního hnutí a maximálním výsledkem působení se odráží v konkrétní vyšší míře participace žen v politice.

Bakalářská práce je koncipována do šesti hlavních kapitol, kdy po úvodním představení zkoumané problematiky, cílů a hypotéz práce, dochází k analyzování dosavadní heuristické činnosti, dále k diskusi nad teoretickými hledisky výzkumu, které byly koncipovány až do současnosti.

Ve třetí kapitole se věnujeme genderovým a feministickým procesům, a to s ohledem na nástin historicko-geografického vývoje postavení žen ve společnosti, který po dlouhá staletí prakticky stagnoval, až do nástupu prvních feministických hnutí v 19. století. Zmíněn je i význam tzv. přelomového 20. století, které umožnilo ženám vstup do veřejného sektoru, který byl dříve vymezen pouze mužům, s pohledem do současnosti.

Čtvrtá kapitola se zabývá analýzou zastoupení žen v politice ve světě po roce 1990 na postu prezidentky a premiérky, čímž dále dochází k dalšímu členění do jednotlivých podkapitol, které zkoumají sledovanou problematiku napříč jednotlivými světovými kontinenty, a dále se snaží za pomoci jednotlivých geografických, politických, náboženských a socioekonomických aspektů vyčleňovat různá specifika a diferenciaci těchto zkoumaných oblastí.

Pátá kapitola se věnuje syntéze zjištěných poznatků, kdy se snaží vyzdvihnout světová lokální specifika a diferenciaci, ale také se snaží najít obecné znaky, které jsou si napříč geopolitickou mapou různým zkoumaným jevům a státům společné. V neposlední řadě se snaží nastínit predikci budoucího vývoje této problematiky s ohledem na určité trendy či zákonitosti.

Práci uzavírá závěrečná šestá kapitola, která se snaží celkově shrnout zjištěné poznatky a celkový výsledek práce. Dále se snaží reflexí podpořit, nebo vyvrátit cíle a hypotézy, které jsme si určili před začátkem našeho bádání či je jinak upravit na základě provedeného výzkumu.

2. Teoreticko-metodologická hlediska

Analýza výzkumu zastoupení žen v politice ve sledovaném období je založena na několika hlediscích, mezi které řadíme měřítko teoretické, které vychází z odborné literatury k tématu, a dále na metodách a přístupech, ze kterých jsme při výzkumu vycházeli.

2.1 Diskuse s literaturou

Výzkum problematiky obecné participace žen v politice je v současné době populární u několika vědních disciplín, mezi kterými se o tuto problematiku zajímá i geografie a její dílčí disciplíny. Mezi tyto dílčí disciplíny, které zkoumají danou tematiku, bychom zařadili především politickou geografii, regionální geografii, geografii genderu a geografii feminismu.

Zároveň je nutné zdůraznit jistou provázanost geografie jako vědy s otázkami genderu a feminismu. Massey (1994) tuto formu provázanosti vidí ve vlivu genderu a feminismu na geografické prostředí, jenž je objektem studia geografie. Geografická oblast výzkumu genderu a feminismu v tomto důsledku bývá situována do samostatně dílčí disciplíny geografie – geografie genderu a geografie feminismu.

Rose (1993) v obecném kontextu souhlasí s provázaností geografie a oblasti genderu resp. feminismu. Avšak hlouběji ve svých významech kritizuje povahu samostatné geografické vědy, která ačkoliv se zabývá výzkumem problematiky genderu a feminismu, sama jistou genderovou rovnoprávnost uvnitř svých organizačních struktur neprosazuje. Poukazuje na to, že geografická vědní disciplína je převážně doménou mužů a ženy jsou v tomto oboru marginalizovány. S tímto aspektem pak souvisí jistá „dvojakost“ v oblasti rozvoje disciplín, které si své objekty výzkumu našly v problematice genderu a feminismu.

Jak Massey (1994), tak i Rose (1993) dále vymezují možnosti výzkumů, kterým by se měla věnovat geografie v oblasti genderu a feminismu. Významným cílem, na kterém se oba autoři shodují a uvádějí ho jako klíčový, je výzkum individuality a společné identity uvnitř společnosti a její vliv na genderové a feministické projevy na společnost, především pro geografii významném prostoru a čase.

S problematikou identity, avšak v úplně jiném kontextu pracuje i Gaidzanwa (2010), a to z hlediska identity žen a mužů k určitému území. Tento koncept se především stahuje k zemím, které byly v minulosti kolonizované, nebo jejíž občané byli odvezeni v rámci otrokářství do jiných zemí. Jelikož sžití s určitým geografickým prostorem může probíhat ve dvou směrech, například vzhledem k identitě k danému území může být charakteristickou pro potomky kolonizátorů těchto území, stejně jako pro „domorodé“ obyvatelstvo. Tento proces však probíhá i opačně, tudíž odlišnou identitu může mít potomek otroků k území své nové vlasti a nikoliv k území jeho původu.

Z tohoto výsledného kontextu Curran, Renzetti (2005) zmiňují jako důležitý aspekt, který svým ojedinělým způsobem působí na ženy a jejich rozhodování v rámci participace na politické moci. Poukazují na to, že i v současné době je stále důležitý náboženský charakter společnosti, a to z hlediska postavení ženy v jejím hierarchickém uspořádání. Avšak to do jisté míry neznámá, že tam, kde je společnost až příliš ortodoxní, dá se očekávat i nízká míra zastoupení žen v politické oblasti. Vždy je náboženský aspekt doprovázen řadou dílčích aspektů, které buď to mají příznivý charakter, nebo nikoliv.

Lněnička (2011) doplňuje předešlou tezi Curran, Renzetti (2005) tím, že mezi další významné aspekty, které mají vliv na účast žen ve veřejném a politickém životě, zařazuje také charakter politického systému dané země. Přičemž při své výzkumné činnosti využívá rozdělení politických systémů dle Berg-Schlossera a Stammena, kde poukazuje na různé odlišnosti v oblasti politických systémů u jednotlivých zemí. V obecné rovině se dá posuzovat politický systém z hlediska tradičních politických struktur, vládnoucích struktur, stupně institucionalizace, pragmatických forem vlády, demokratické úrovně společnosti a vlivu státní politiky na život společnosti.

Velmi zásadní otázku důležitosti, aby ženy se staly součástí politických struktur, si pokládají Šprincová, Mottlová (2016), které se snaží odhlédnout od obecných aspektů ke konkrétním individuální problematice. Snaží se charakterizovat roli a význam žen v politice a důvody proč by ženy nemohly být na politické úrovni reprezentovány muži. Jak dále zdůrazňují, ženy jsou nositelkami hodnot a zájmů žen, které maskulinní politický svět nechápe, nebo se jimi nechce zaobírat.

Hybášková (2009) ze zmíněných předpokladů navrhuje vlastní schéma kroků, které mají přilákat velké procento žen do politiky. Je nutné zdůraznit, že platnost

tohoto schématu nelze uchopit v celosvětovém měřítku, jelikož předpokládá jistou úroveň politické emancipace a modernizace daného státu, a tudíž je z velké míry uchopitelné převážně v americkém a evropském prostoru. Vlastní schéma je rozděleno do tří fází, kdy dochází k interpretaci důvodů zaobírající se tím, co by měly učinit samotné politické strany pro oslovování široké masy žen, dále jak by se politické strany měly chovat ke svým členkám a poslední fáze se zabývá propagací žen, co by politických reprezentantů.

Zcela odlišný pohled na věc, oproti Hybáškové (2009), navrhuji Bobrovová (2009) a Černá (2009), které přebírají model procesu výběru kandidátů – tzv. trychtýř, jejíž autorkou je socioložka Pippa Norris. Tento model je již uchopitelný v celosvětovém měřítku, jelikož je aplikovatelný prakticky na každou společnost, která tento model ovlivňuje pouze tak, že je schopna vytvářet bariéry, které budou nepřekročitelné, a tak nedojde k dalším fázím. Základem tohoto teoreticko-analytického modelu je celkový charakter politické kultury a společenské modernizace, ze kterého vychází legislativní rámec dané země, požadavky politických stran a vhodní a společensky akceptovatelní kandidáti na politické funkce. Na tyto zmíněné kroky pak navazují samotné požadavky voličského spektra a možnost uplatnění rovných příležitostí v oblasti politické participace.

Jak již bylo zmíněno, existuje vícero způsobů, jak zvýšit politickou participaci žen, avšak mezi ten nejvýznamnější řadí velké množství autorů způsob zavedení kvót, tedy že ženám bude zajištěn určitý procentuální podíl (obvykle mezi 20-30 %) na kandidátních listinách. Šprincová, Mottlová (2015) vidí v zavedení kvót nejúčinnější způsob zvýšení počtu žen v politice, jelikož se jeví jako genderově neutrální způsob. Bobrovová (2009) se také přiklání k tomuto názoru, avšak poukazuje na to, že nejefektivnějším systémem kvót je jejich zavedení neformálním (dobrovolným v každém státě) způsobem a tedy nikoliv zákonně vyžadovaným.

Obecně systém kvót lze chápat mnoha způsoby. Na jedné straně se může jevit jako jistá záruka určitého procentuálního zastoupení žen v politice a politických funkcích, avšak na druhou stranu do jisté míry není zcela akceptován samotnými ženami. Ženy v systému zavedení kvót vidí, že zcela rovný genderový přístup, jelikož by měly být nad muži zvýhodňovány a protěžovány. Ženy ve velkém množství případů dále argumentují, že jsou schopny vyrovnat se mužům, a tak systém kvót se stává zcela irelevantním řešením politické participace žen. Je však

otázkou budoucnosti, jestli systém kvót bude akceptován v celosvětovém měřítku, jelikož státy, které ho zavedly, dosáhly zvýšení politické participace žen.

2.2 Teoretická hlediska výzkumu

Zkoumání problematiky zastoupení žen v politice, jak již bylo dříve řečeno, je poměrně novým výzkumným tématem, ale již se mu stihlo věnovat poměrně značné množství autorů, a to jak z oblasti sociologické, tak i z oblasti geografické. Zde si tak nastíníme nejdůležitější koncepty již proběhlých výzkumů, ze kterých tato práce vychází, a jimiž se inspiruje. Konkrétně se jedná o koncepty a teorie D. Dahlrup, K. Celis a V. Sapiro, S. Childs, M. L. Crook a K. Beckwith, J. Lovenduski, A. Phillips a I. M. Young, P. Paxton a H. F. Pitkin. Tyto koncepty budou rozděleny do dvou kategorií, a to do kategorie geograficko-politických a sociologických konceptů výzkumu.

Nejprve si nastíníme nejvýznamnější sociologické koncepty, které zkoumají participaci žen v politice, kdy jako první švédská socioložka D. Dahlerup přichází s teorií tří argumentů (Šprincová, Mottlová 2016) pro vyšší zastoupení žen v politickém sektoru. Tyto tři hlavní argumenty konceptu jsou rozděleny do dvou skupin, kdy v první skupině se nachází první argument koncepce a ve druhé skupině se společně nachází druhý a třetí argument koncepce. Prvním argumentem zmíněné koncepce je argument spravedlnosti, který značí symbolickou reprezentaci samotného zastoupení žen v politice. Zatímco oba zbylé argumenty charakterizují samotnou společnost, ve které se zastoupení žen v politice uskutečňuje. K reprezentaci ženských zájmů v politice, ze sociologického hlediska, se vyjadřují i teorie a koncepce K. Celis a V. Sapiro (Šprincová, Mottlová 2016), které konstatují, že aby mohly být reprezentovány ženské zájmy, musí být ženy zastoupeny v politice. Nejlépe však bude obhajovat ženské zájmy ta osoba, která je ženě (jako potenciálnímu voliči), co nejvíce podobná, tedy že již samotné vyšší zastoupení žen v politice ještě nemusí přinést kýžený efekt. Tato koncepce vychází z předpokladu, že ženy v politice jsou teoreticky nejbližším garantem zastupování ženských zájmů, avšak praxe oproti teorii může být odlišná a v ojedinělých případech se tímto garantem stát nemusí. Mezi posledními koncepty ze sociologického prostředí jsou teorie S. Childs, M. L. Crook a K. Beckwith (Šprincová, Mottlová 2016) vycházející

z předchozí teorie, avšak nezkoumají ženské zájmy, ale ženská témata. Na základě této koncepce byla při aplikovaných výzkumech stanovena skupina nejdůležitějších oblastí, které vidí jako zásadní. Patří sem oblasti posílení autonomie a blaha žen, změny soukromé sféry na základě ustálených představ o genderových vztazích, genderové nerovnosti a ostatní závažná témata. J. Lovenduski, A. Phillips a I. M. Young (Šprincová, Mottlová 2016) také vychází z předchozích teorií, ale dále se zaměřují na výzkum problémů a perspektiv žen. Problémy žen definují jako ty problémy, které se dotýkají převážně žen, zatímco ženské perspektivy zahrnují ženské pohledy na všechny politické záležitosti. Problémy, perspektivy, ale i zájmy se tak stávají nedefinovatelné, jsou kontextuální a měnící se v čase. Na základě koncepce stanovují důvody, proč by měly být ženy ve velké míře zastoupeny v politickém sektoru. Mezi tyto důvody náleží, že ženy v rozhodovacích orgánech obhajují zájmy žen a zároveň prosazují spravedlnost i pro ostatní ženy ve veřejném sektoru. Na závěr své koncepce se vyhrazují vůči zavedenému pojmosloví, a to konkrétně mezi pojmy *ženský* a *feministický*, jelikož konstatují, že ženy nemusejí být feministkami a naopak muži mohou být feministy.

Druhou skupinou konceptů jsou teorie geograficko-politické, které se vyjadřují k problematice zvýšení participace žen v politickém sektoru, což vyjadřuje i koncept Paxton (2007), která definuje několik kategorií, do kterých roztrídila jednotlivé státy podle zastoupení žen v politice v jednotlivých státech. Do jednotlivých kategorií náleží tzv. „Flat States“ (zastoupení žen je dlouhodobě konstantní), „Increasing States“ (nárůst zastoupení žen v krátkém intervalu), „Big Jump States“ (vysoký nárůst zastoupení žen), „Small Gain States“ (velmi pomalý nárůst zastoupení žen) a „Plateaus States (vysoký nárůst zastoupení žen vystřídal jejich pokles). Poslední koncept této skupiny, je výzkumu, který stanovila Pitkin (1967), která shrnuje výše popsanou problematiku do dvou konceptů, které obecně poukazují na to, proč je participace žen v politice důležitá a neměla by být opomíjena. Do těchto konceptů náleží principy deskriptivní a substantivní reprezentace. Deskriptivní reprezentace definuje, že ženy by měly mít takový podíl na politické moci, kolik jich je ve společnosti.

2.3 Metodika

Předkládaná bakalářská práce se soustřeďuje na politickou participaci žen v mimoevropských státech od roku 1990 do současnosti, a to především s důrazem na obsazení premiérské a prezidentské funkce z komparativně-analytického hlediska. V rámci studia problematiky došlo k vymezení několika fází ve sledovaném období, které budou analyzovány a následně interpretovány. Samotný vybraný interval výzkumu let 1990-2017 je specifický hned v několika ohledech. Počátek tohoto intervalu (rok 1990) představuje zásadní zlomový moment z pohledu politického, ale i genderového, jelikož se jedná o období, kdy došlo k destrukci bipolárního rozdělení světa mezi USA a Sovětským svazem, který zanikl, a na jeho místě vznikly nové státy. Rozpadl se zároveň i systém satelitních států Sovětského svazu, ve kterých byla započata demokratizace společnosti. K demokratizačním tendencím však bylo přistoupeno i v některých jihoamerických, afrických a asijských státech, kde však proces demokratizace byl následkem především pádu vojenských junt a jiných totalitních režimů a občanských válek.

Jak již bylo konstatováno, tak sledované období je rozděleno do intervalu let 1990-2017, kdy se snažíme nastítnit situaci participace žen v politickém sektoru tak, jak vypadal na počátku našeho zkoumání v roce 1990, včetně sledovaných jevů ženského zastoupení ve vrcholných státních funkcích. Stejně, jako jsme postupovali u roku 1990, tak se snažíme nastítnit k porovnání i rok 2017, včetně opět již zmíněných sledovaných jevů a postupů. Jednotlivé zjištěné globální údaje vybraných ukazatelů jsou poté dále rozděleny v rámci jednotlivých kontinentů, které budou dále zkoumány. Ve všech sledovaných fázích dojde k analyzování zastoupení žen v premiérské, potažmo prezidentské funkci. V rámci celého statistického souboru bude pracováno s absolutními, ale i relevantními čísly, z nichž budou dále vypočítávány jednotlivé ukazatele, které dále budou vzájemně korelovány.

Jednotlivé ukazatele byly vybírány tak, aby ve svém výsledku poukazovaly na vlivy a rozvoj sledované problematiky, a dále aby mohlo dojít v samotném závěru v rámci syntetické části k jejich kategorizaci a generalizaci. Je důležité zmínit, že výpočet jednotlivých ukazatelů je charakteristicky upraven tak, aby se ve své podstatě vztahovaly přímo k politické participaci žen, a tudíž se nejedná o přepočtení žen v populaci (ale v národních parlamentech, resp. premiérských a prezidentských

funkcích) a celkového obyvatelstva (ale pouze celkové zastoupení v národních parlamentech, resp. premiérských a prezidentských funkcích).

Přejdeme však k přiblížení vybraných ukazatelů, od kterých očekáváme, že by mohly v nějaké míře souviset se sledovaným prosazením se ženy na post prezidenta nebo premiéra. Avšak celkovou závislost/nezávislost vybraných ukazatelů na sledované problematice nám určí, až výsledná korelace, jejíž aplikace bude vysvětlena vzápětí. Mezi sledované ukazatele jsme vybrali *zastoupení žen v národních parlamentech v letech 1990 a 2017*, *hrubý domácí produkt (HDP) jednotlivých států opět v letech 1990 a 2017*, dále *gender index*, *index religiozity*, *index lidského rozvoje (HDI) a rok přiznání ženám pasivního a aktivního voličského práva*. Avšak takto zvolené ukazatele bychom mohli interpretovat i v jiném kontextu, a to jako hlavní ukazatele z oblastí *politiky, ekonomiky, náboženství, geografie* a v neposlední řadě i *kultury* jednotlivých společností a charakteru jejich povahy.

Nyní si stručně přiblížíme jednotlivé zvolené ukazatele a jejich práci s nimi. Jak již bylo zmíněno, mezi významné ekonomické ukazatele jsme zařadili HDP a HDI, i když ukazatel HDI v sobě nezahrnuje pouze čistě ekonomické charakteristiky, o čemž si povíme následně. Samotné HDP je v ekonomii synonymem výkonnosti ekonomiky daného státu, tedy reprezentantem celkových peněžních hodnot statků a služeb vytvořených v daném časovém horizontu na zvoleném území, kdy lze takto porovnat ekonomický rozvoj sledovaného státu. Oproti HDP, HDI reprezentuje nejen oblast ekonomickou, ale i demografickou a kulturní. Konkrétně se jedná o indexy očekávané délky lidského života, vzdělání (střední délky vzdělání a očekávané délky vzdělání) a hrubého národního produktu. Výsledné hodnoty se pohybují v rozmezí 0-1 a jsou zařazovány do třech výsledných kategorií (velmi vysoký lidský rozvoj, vysoký lidský rozvoj a střední lidský rozvoj).

Hlavním ukazatelem z oblasti kulturně-feministické je gender index, který v sobě analyzuje celkový charakter vybrané zkoumané společnosti, a to především z hlediska rovnocenného postavení mužů a žen. Do gender indexu jsou vtěleny ukazatele z odvětví hospodářského, vzdělanostního, politického a zdravotnického, kdy se opět výsledné hodnoty pohybují v rozmezí 0-1, kdy 0 značí nerovnost pohlaví, zatímco 1 značí rovnost pohlaví. Posledním sledovaným ukazatelem je index religiozity, který nám udává informaci o náboženské situaci v dané společnosti. Avšak v tomto případě a při zvolení tohoto ukazatele může dojít i k získání zavádějících informací, jelikož vyjádření se k této problematice

v jednotlivých censech může být někdy více zavádějící. Index religiozity je vyjádřen v hodnotách, které přímo odpovídají procentuálnímu počtu obyvatel daného sledovaného státu, kteří se vyjádřili veřejně ke svému náboženskému vyznání.

Výsledné zjištěné koeficienty a indexy poslouží jako prostředek zanalyzování celého zkoumaného statistického souboru, kdy dojde k individuálním analýzám zkoumaného jevu zastoupení žen v politice v rámci jednotlivých kontinentů, jimiž jsou Afrika, Asie, Austrálie a Oceánie a na závěr Severní a Jižní Amerika. V rámci každého zmíněného kontinentu dojde k co možná nejlepšímu vykreslení určitých forem a vlivů zkoumaného jevu na daný geografický prostor. K tomu, aby bylo možno pomocí zmíněných ukazatelů a metod zanalyzovat, bude nutné tyto aspekty navzájem porovnat, a to tak, abychom mohli vyvodit zjištěné dílčí závěry analýzy v obecném závěru, k čemuž poslouží vzájemná korelace těchto zmíněných ukazatelů.

Korelace řeší vzájemný vztah mezi dvěma procesy, kdy ukáže jistou pravděpodobnost závislosti jednoho jevu na tom druhém, tedy dalo by se říci, mezi příčinou a následkem. Výsledkem korelování dvou veličin je poté korelační koeficient, který se pohybuje v rozmezí od -1 do +1, kdy koeficient -1 označuje nepřímou závislost zkoumaného jevu, zatímco koeficient +1 označuje přímou závislost sledovaného jevu. Obecný a při zkoumání využitý korelační vzorec vypadá takto:

$$r_{x,y} = \frac{\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{s_x * s_y}$$

Když se blíže podíváme na strukturu tohoto vzorce, kde $r_{x,y}$ označuje již výslednou míru korelační závislosti, dále atributy x_i a y_i označují již konkrétní porovnávané korelované procesy ze statistického souboru a atributy \bar{x} a \bar{y} označují průměrné hodnoty sledovaných procesů ze statistického souboru. Závěrečný atributy vzorce jsou s_x a s_y .

Analytická část práce je obecně zaměřena na komparaci zjištěných dat, a to jak z globálního hlediska, tak i regionálního, načež dojde k interpretaci změn související s participací žen v politice a jejich postavení na nejvyšších vládních funkcích, a to konkrétně ve funkci prezidentky a premiérky. Na analytickou část bude navazovat syntéza již zmíněného analytického procesu, kdy dojde ke kategorizaci zkoumaných jevů a na jejich základě také dojde k obecné predikci

budoucího vývoje zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky. Dojde tak k zhodnocení statistických dat na základě korelačních vztahů vybraných ukazatelů se zastoupením žen ve funkci a hledáním možných příčin diferenciací zjištěných regionalizací a nastínění kauzalit v rámci sledované problematiky. Zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky bude dále reprezentováno doprovodnou formou tabulek, grafů a výsledných map zachycujících vztahy s vybranými ukazateli ve sledovaném období, kdy půjde o reprodukci vlastního empirického výzkumu a budou odrážet zjištěná a vypočítaná data, jejich korelační souvislosti a v neposlední řadě budou interpretovány v mapových výstupech.

3. Historickogeografický vývoj emancipačního procesu žen

Politický emancipační proces žen napříč jednotlivými společnostmi ve světě, a to především od druhé poloviny 20. století, by nebyl do velké míry možný, kdyby nedošlo v 19. století k zakotvení základních myšlenek a požadavků, se kterými ženy začaly vstupovat do veřejného politického života. Avšak je nutné, chápat tento proces z několika úhlů pohledu, jelikož se stal dlouhodobou problematikou, a zároveň byl uskutečňován v rámci jednoho centra (USA), odkud se šířil dále do světa, ačkoliv nové myšlenky nebyly přijímány rovnoměrně, což se potvrdilo v již zmiňované druhé polovině 20. století.

Velmi problematickým je i chápání dobového pojmosloví a jeho odkazu. Jelikož jak poukazují Curran, Renzetti (2005), v dnešní době bývají z historického hlediska zástupkyně feministických hnutí označovány termínem „sufražetky“, který však není zcela správný, jak poukazují ze svých výzkumů. Termín „sufražetky“ totiž označuje pouze ty zástupkyně feministického hnutí, které jen a pouze bojovaly za volební právo pro ženy, tedy bez větších zájmů o další významné otázky a oblasti v rámci feministického hnutí. Volební právo se však stalo pouze jedním z klíčových faktorů, za které ženy bojovaly, a jeho dosažením dostal emancipační proces zcela nový rozměr.

3.1 Vývoj ženského emancipačního procesu do roku 1914 ve světě

V rámci vědeckého bádání dochází k velkým polemikám, kdy vlastně došlo ke zrodu prvotních myšlenek, zaobírajících se emancipací žen o jejich zapojení do veřejného sektoru. Valná většina autorů se však shoduje, že za počátek těchto snah se dá označit první třetina 19. století a konec je vymezen koncem první světové války, kdy došlo k velkým společenským změnám, a byla završena prvotní fáze emancipačního procesu. Se stejným vymezením první emancipační epochy souhlasí i Curran, Renzetti (2005), kteří tento časový úsek ještě více konkretizují a stanovují jeho působnost mezi lety 1830-1920. Mnohdy se však můžeme setkat s tím, že tato prvotní fáze bývá charakterizována pouze snahou o získání volebního práva pro ženy („sufražetky“). V tom vidí zmiňování autoři základní problém, jelikož dle jejich úsudku nešlo „pouze“ o hlasovací právo pro ženy, ale ve velké míře i o poukázání na

celkovou genderovou nerovnost spjatou s utvářením moderního ženského vědomí, což bylo možné právě až v 19. století, kdy stále více žen mohlo získat kvalitní vzdělání.

Významným počinem pro započítání ženské politické emancipace se dle Curran, Renzetti (2005) stala první konference žen v Seneca Falls, ve státě New York, ve dnech 19. a 20. července 1848. Zde se sešlo okolo 300 žen a několika příznivců těchto myšlenek z řad mužů. Výsledkem konference se stalo přijetí dokumentu Deklarace postojů, jehož vzorem se stala Deklarace nezávislosti USA. Spolu s tímto dokumentem bylo dále přijato ještě 12 rezolucí, které poukazovaly a chtěly řešit problematiku ženského hlasovacího práva, principy rovnosti pohlaví a kritiku života žen v podřízeném postavení vůči mužům.

Spojené státy americké se staly centrem ženského emancipačního procesu, a to hned z několika důvodů. Mezi tyto důvody mnohý z autorů uvádějí nejen příznivost a stálost demokratického systému, avšak i charakteristický vývoj země v tomto období. Velký vliv na postavení a vnímání žen zde měla občanská válka, která proběhla v letech 1861-1865, což souviselo s odlivem mužských pracovních sil na válečná bojiště a s nedostatkem pracovních sil, a to především v oblasti válečného průmyslu. Válečný konflikt se stal hybatelem společenských změn vnímání ženského pohlaví, jehož účast ve veřejném sektoru začala být čím dál, tím více respektována, jelikož ženy nejen že dokázaly zastoupit muže v průmyslové výrobě, ale dokonce se jim podařilo se jim i vyrovnat. Curran, Renzetti (2005) poukazují na zásadní faktor válečného konfliktu, co by jednoznačného indikátoru ženské emancipace, což bude nastíněno v ještě větší míře především v případě první a druhé světové války později, jelikož v rámci válečných konfliktů se emancipační proces žen stával do jisté míry vládní politikou a ženám byly přislíbeny jisté ústupky v oblasti ženských práv tak, aby byla zajištěna podpora válečného úsilí z jejich strany. V případě USA se jednalo o přijetí dvou dodatků k Ústavě USA (14. a 15.), které se však k problematice ženského postavení stavěly neutrálním postojem a pro ženy se staly velkým zklamáním.

Poslední třetina 19. století a začátek 20. století se staly obdobím, kdy vládní politika se zabývala jinou problematikou, než byla problematika ženského emancipačního hnutí. Avšak toto poměrně klidné období připravilo vhodné podmínky pro to, aby se jednotlivé myšlenky ženského emancipačního hnutí mohly šířit za hranice země, a to především do oblasti středoamerických a jihoamerických

států, které však nebyly ještě připraveny vypořádat se s touto problematikou, avšak byl i zde započat proces emancipace žen. Obecně na počátku 20. století v některých částech společnosti převládají snahy o revizi nejen přiznaných práv vůči ženám, ale i o revizi jejich celkového postavení uvnitř společnosti, což je následkem dehonestace jejich snah a úsilí z minulosti a pocitu nadřazenosti mužů vůči ženám, což se však mělo za nedlouho zcela změnit.

3.2 Vývoj ženského emancipačního procesu v letech 1914-1945 ve světě

V letech 1914-1918 proběhl světový válečný konflikt, který dosud neměl v lidských dějinách obdoby, jelikož se do něho zapojily významné státy všech kontinentů. Pro válečné státy bylo charakteristické, že do zbraně byly povolány masy bojeschopných mužů a v rámci podpory válečného snažení bylo nutno zapojit podobné množství žen do válečného hospodářství. První světová válka byla významným faktorem globálního rozvoje ženského emancipačního procesu, jelikož emancipační proces žen urychlila ve státech, kde již byl započat, čímž myslíme především státy evropské, severoamerické a jihoamerické a naopak byl započat v oblastech Afriky a Asie.

První světová válka přinesla s sebou i názorové štěpení v oblasti chápání a rozvoje ženského emancipačního hnutí, jelikož v roce 1917 došlo v carském Rusku k bolševickému převratu a praktikovaná komunistická ideologie přinášela svá nová názorová stanoviska i do oblasti ženského emancipačního hnutí, kdy v její zásadě byla praktikována teoretická rovnost mezi jednotlivými pohlavími, avšak praxe vždy přímo nakloněná teorii nebyla, jelikož i tak si muži ponechali dominující rozhodovací roli. Avšak tato událost se stala předzvěstí budoucí polarizace světa mezi USA a Sovětským svazem, a to nejen v oblastech politických, hospodářských a válečných, ale i v oblastech ženského emancipačního procesu, kdy se bude střetávat koncepce liberální a koncepce socialistická.

Pro meziválečné období 20. a 30. let 20. století je charakteristický zásadní a nevratný obrat ve vnímání žen uvnitř jednotlivých společností, což chápaly i jednotlivé vládní kabinetů napříč světem a započaly první vlnu přiznávání hlasovacích práv ženám. V mnohých případech se jednalo pouze o aktivní voličské právo, avšak z hlediska rozvoje emancipačního procesu žen již voličské hlasovací

právo nebylo zásadním problémem emancipačního procesu, jelikož hlavní problematika emancipačního procesu žen nyní spočívala především v oblasti rovnosti práv a rovnosti stejných příležitostí pro muže a ženy ve veřejném sektoru společnosti, avšak tak daleko jednotlivé vládní kabinetů ještě zajít nechtěly, což se změnilo až s dalším válečným konfliktem.

3.3 Vývoj ženského emancipačního procesu od roku 1945 ve světě

V letech 1939-1945 probíhala druhá světová válka. Jednalo se o válečný konflikt, který byl masivnější, a to z pohledu zapojení jednotlivých států, velikosti armád, ale i z pohledu postavení žen, které byly ještě ve větší míře zapojeny do válečného průmyslu. Druhá světová válka napomohla ve vyspělých částech prakticky dokončit základní emancipační proces žen, zatímco v zaostalejších částech světa, především se jednalo o africké a asijské kolonie, pomohla k jeho plnému rozvoji. Druhá polovina 20. století je charakteristická především rozvojem ženského emancipačního procesu v afrických a asijských koloniích, které v tomto období získávaly pod vlivem dekolonizace svobodu a stávaly se z nich nezávislé státy. Jak poukazuje Gaidzanwa (2010) tyto nové státy tíhly z hlediska problematiky ženského emancipačního procesu spíše k socialistické koncepci rozvoje, než k liberální, jelikož liberální koncepce přímo zosobňovalo západní koloniální mocnosti, ke kterým bývalé kolonie cítily odpor.

Jak již bylo řečeno výše, emancipační procesy žen započaly nárůstovou vlnu v rozvojových státech v období od 60. let 20. století, kdy probíhaly národně osvobozené války za nezávislost jednotlivých států na koloniálních mocnostech. Gaidzanwa (2010) poukazuje na to, že raný emancipační proces v tomto období byl plně inspirován socialistickou koncepcí, která ženy chápala jako rovnoprávné vůči mužům a přiznávala jim určitý podíl na politické moci.

Praktikování socialistické koncepce emancipačního rozvoje zapříčinilo prudký nárůst vstupu žen do národně osvobozených hnutí, jelikož jen tak později mohly ženy uvažovat o jisté participaci na politické moci. Povaha samotné socialistické koncepce byla charakterizována vyhrazením proti tradičnímu chování k ženám, se kterým souvisely chirurgické zákroky, vraždy a znásilňování. Dále byl

nežádoucí západní styl života, který byl z ideologického hlediska symbolem nejprve kolonialismu a později imperialismu.

V samotném důsledku se socialistická koncepce emancipačního procesu v rozvojových státech dostala do rozporu v oblasti mnohých otázek s koncepcí liberální praktikovanou západními státy. Gaingzawa (2010) v celkovém pohledu na samotný emancipační proces v těchto rozvojových oblastech dodává, že v rozvojových státech se v posledních desetiletí stává hybatelem určitého způsobu modernizace v oblasti rovnoprávného postavení mužů a žen, jelikož ovlivňuje sociální, ekonomické a politické vnímání žen.

Vývoj svébytných feministických proudů v jednotlivých státech světa by nedošel kýženého výsledku (tj. zvolení ženy do nejvyšších státních funkcí), kdyby v této oblasti nezapůsobil ještě jeden významný faktor, kterým byla a stále je samotná odvaha žen, jakožto elementární prvek participace v politice. Tento proces byl započat v 60. letech 20. století, kdy prvotními průkopnicemi se staly tři významné ženy – Sirimavo Bandaranaike, Indira Ghandí a Golda Meir, které se zároveň staly inspirací a vzory pro následující generace žen, které se rozhodly participovat v politickém procesu. Tyto ženy však měly i mnoho společného, mimo to, že nejen usedly do premiérských funkcí v přibližně stejném časovém horizontu, ale i to, že všechny byly vzdělanými a horlivými vlastenkami, které si dokázaly, a to díky svému osobitému šarmu, naklonit prakticky celý národ, který je podporoval v několika volebních obdobích za sebou, čímž jim vyslovil důvěru.

4. Analýza zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky v letech 1990-2017 s jednotlivými faktory

Analytická část je koncipována tak, aby bylo možné uskutečnění celkové možné zanalyzování jednotlivých ukazatelů, které by mohly mít vliv na vzestupné, nebo sestupné tendence zastoupení žen v politice ve světě, a to především na postu prezidentském a premiérském. Zároveň dojde i porovnání těchto ukazatelů (viz tab. č. 3, 4, 5, 6 a 7) a ohodnocení vzájemných závislostí, pokud budou v některých případech prokázány, nebo nikoliv a naopak. Celková struktura analytického snažení bude koncipována nejprve v obecných globálních souvislostech zkoumané problematiky, a poté dojde k vymezení jednotlivých dílčích částí a jejich zanalyzování.

4.1 Korelace se zastoupením v národních parlamentech - prezidentky

Zvolení ženy do funkce prezidentky proběhlo za sledované období 1990-2017 celkem ve 20 státech a do této nejvyšší státní funkce bylo zvoleno 21 žen (viz tab. č. 8). Když na tento jev přihlídneme z geografického hlediska, můžeme konstatovat, že zasáhl prakticky všechny kontinenty, až na výjimku Severní Ameriky, i když v některých případech se jedná o projev jevu rázu zcela individuálního. Nejvíce žen bylo do funkce prezidenta zvoleno v Asii, která je následována Jižní Amerikou. Naopak nejmenší zastoupení žen ve funkci prezidenta vykazuje Austrálie a Oceánie (viz mapa č. 1).

Je zajímavé, že v obecné světové rovině by se dalo konstatovat, že prvotní příčinou prosazení žen do prezidentské funkce je jakýsi odraz zastoupení žen v jednotlivých národních parlamentech, jelikož když přihlídneme na sledovaný jev a zároveň procentuální zastoupení žen ve sledovaném období můžeme dojít k závěru, že ve státech, které si zvolily ženu do prezidentské funkce je zároveň i silné zastoupení žen v národních parlamentech, a to až na některé výjimky. Tento stav, poměrně velkého zastoupení žen v národních parlamentech a zvolení ženy do prezidentské funkce se dá chápat ve dvou případech, avšak pouze v jednom hraje vyšší zastoupení žen v parlamentech podstatnou roli. Obecně závisí na typu

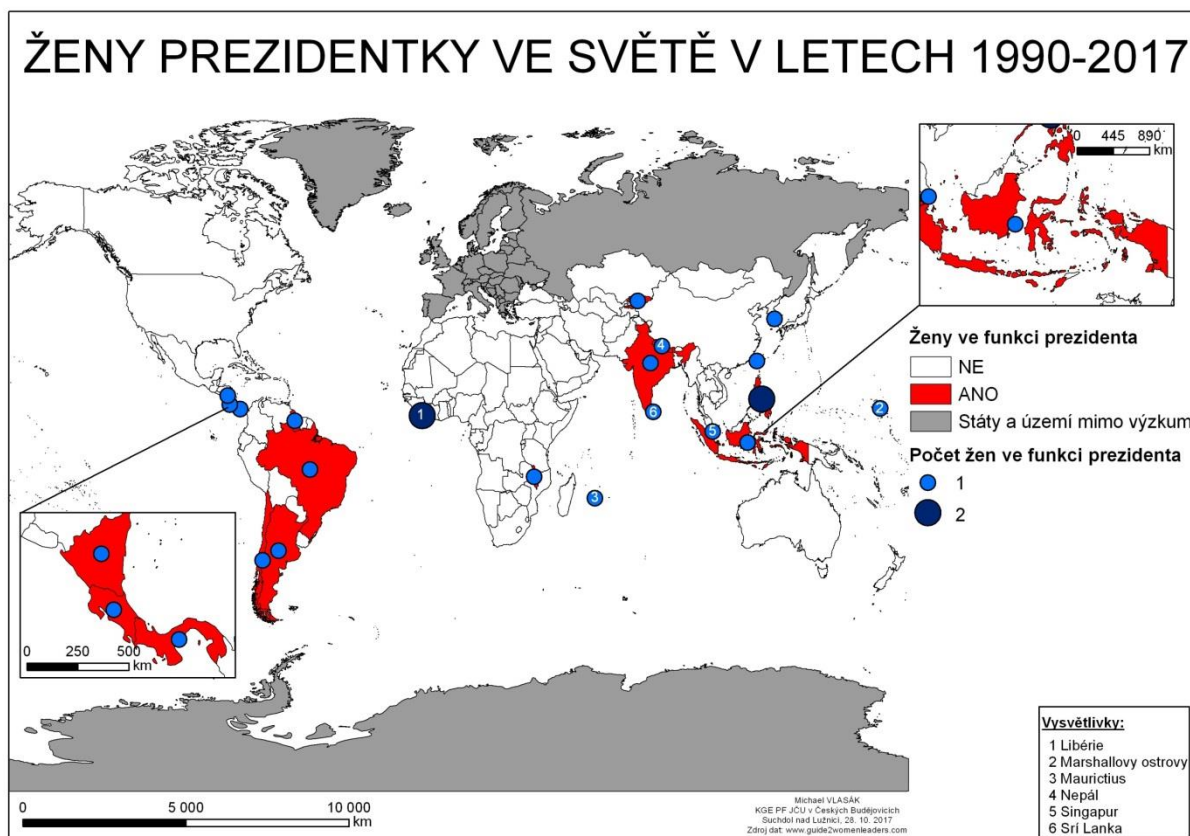
prezidentského volebního systému, tak jako to naznačuje Rule (1994). První případ nastává u nepřímé volby prezidenta, kdy volební silou se stává národní parlament a zcela tak závisí na jeho složení, nemusí však záležet pouze na jeho složení z hlediska politických stran, ale i ve smyslu genderového zastoupení. Zvolené ženy v národním parlamentu tak mohou převzít agitátorskou roli a hojně se zasadit o zvolení opět ženy. V druhém případě, kdy neprobíhá nepřímá, ale přímá volba prezidenta v jednotlivých státech, a když pomineme procentuální zastoupení mužů a žen ve společnosti, které je většinou vyrovnané, dalo by se říci, že zde v tomto případě hraje velkou roli na zvolení ženy tamější úroveň ženského emancipačního hnutí, dále fáze jeho vývoje a mobilizace mas žen ve společnosti.

Problematiku vzájemného vztahu mezi ženami v prezidentské funkci a zastoupením žen v národních parlamentech jsme se pokusili potvrdit pomocí korelace vzájemných hodnot. Z obecného světového hlediska vychází, že tento vztah vykazuje jistý druh závislosti, jelikož výsledná hodnota za sledovaný první sledovaný rok 1990 je 0,176 a za druhý rok 2017 je rovna 0,084. V tomto případě však významnou roli může hrát jistá omezenost statistického souboru, ve kterém byly ženy zvoleny do prezidentské funkce, oproti tomu, kde nebyly, a který je podstatně větší. Když však přihlédneme k jednotlivým kontinentům, nastává velmi specifická situace, a to především napříč sledovaným obdobím (viz graf č. 1). Na počátku námi sledovaného období vykazovaly kladné korelační koeficienty kontinenty Afrika (0,026), Jižní Amerika (0,525) a Severní Amerika (0,146), zatímco na konci námi sledovaného období kladné korelační hodnoty vykazovaly kontinenty Asie (0,318) a Severní Amerika (0,353). Můžeme tak dojít ke konstatování, že v prvním případě jistou závislost vykazují státy, ve kterých většinou byl nastolen nebo znovu nastolen demokratický systém, kdy ženy získávaly zásadní roli, a to především díky tomu, že se intenzivně účastnily demokratického odboje, nebo že se stávaly jakousi pomyslnou zárukou a zosobněním demokratického a prosperujícího chodu společnosti po nepřilíživě úspěšných mužích z nedávné minulosti. Naopak na opačné straně stojí státy, kde demokratický systém je teprve v plenkách a záleží, jestli je plně praktikován, což je především otázka problematiky v některých současných afrických státech a především také se samotným postavením ženy v těchto jednotlivých společnostech, což je problematika, která bude řešena později. Dále jsou tu státy, jimž je demokratický systém vlastní dlouhodobě a uplatňují politiku rovnosti příležitostí pro obě pohlaví, což do jisté míry snižuje jistou, dalo by

se říci „heroizaci“ žen, což naopak funguje ve státech, kde demokratický systém je poměrně mladý a zároveň v dané společnosti má silný vliv feministická ideologie, což pak nahrává větším šancím pro ženy, aby byly zvoleny nejen do národních parlamentů, ale také do nejvyšších státních funkcí, jelikož jsou obecně přijímány jako záruky především prosperity daného státu, a to aniž by se přihlíželo k jejich politickému programu a politické straně, kterou byly nominovány, což je pro současnost charakteristické především pro státy Asie a Latinské Ameriky.

Přihlédneme-li k regionálnímu hledisku a významu zmíněných států ze sledovaného hlediska zvolení žen do prezidentských funkcí, ale i zastoupení žen, můžeme vyzorovat, že státy, ve kterých se tyto dva jevy slučují, a to i když mezi nimi nebyla prokázána jistá závislost, což může znamenat, jak přibližuje Hoffman (2001), vytvoření pomyslného gravitačního pole sledované problematiky pro své nejbližší, ale i v některých případech vzdálenější okolí, které z hlediska intencí zkoumané problematiky mohou ovlivňovat svou činností a zároveň nastartovat či urychlit procesy nejen týkající se emancipace žen v politickém sektoru. Vzorovým příkladem, dalo by se říci, se stává Jižní Amerika, ve které byla na počátku sledovaného období prokázána závislost mezi zastoupením žen v národních parlamentech a zvolením žen do prezidentské funkce, zatímco v současné době je tento vztah záporný. Avšak zde je vytvářeno gravitační pole v případě států Argentiny a Bolívie. Za zmínku stojí i ostatní kontinenty, a to i když mezi sledovanými jevy nebyla závislost přímo prokazatelná a zároveň se v nich zatím sledovaný jev (tj. zvolení ženy do funkce prezidenta) nemusel ještě projevit, ale do budoucna se mohou jevit jako potenciální kandidáti. V rámci Afriky se těmito potenciálními kandidáty z hlediska zastoupení žen v národních parlamentech stávají státy jižní části kontinentu, v rámci Asie se jedná o státy především jihovýchodní části kontinentu a v poslední řadě v rámci států Severní Ameriky a Austrálie a Oceánie se tyto státy stávají potenciálními kandidáty z tohoto hlediska v otázce nejbližší budoucnosti, což potvrzují i tyto snahy z nedávné minulosti. Nesmíme však opomenout významnou tezi, kterou uvádějí Curran, Renzetti (2005), že obecný vztah mezi ženami na nejvyšších státních funkcích a národních legislativních orgánech (včetně národních parlamentů) je založen na mnoha dalších významných faktorech tak, aby se mohl naplno projevit, a tak o dalších významných faktorech budeme hovořit později.

Mapa č. 1: Ženy prezidentky ve světě v letech 1990-2017

4.2 Korelace se zastoupením v národních parlamentech - premiérky

I zvolení ženy do funkce premiéra proběhlo za sledované období let 1990-2017 celkem ve 23 státech a jednalo se o 33 žen (viz tab. č. 9), stejně jako tomu bylo až na výjimky v případě žen v prezidentské funkci, tak i zde geografický aspekt vykazuje projev sledovaného jevu na všech trvale obydlených kontinentech, a to v tomto případě bez výjimek. Z čistě matematického pohledu bylo nejvíce žen zvoleno do premiérské funkce v Africe a v Asii, navíc oba tyto kontinenty jsou v závěsu následovány Severní Amerikou (viz mapa č. 2).

Z počátku je nutné konstatovat, že i v tomto případě se stane pomyslným odrazovým místem do zkoumané problematiky porovnání vztahu zvolení ženy do premiérské funkce a zastoupení žen v jednotlivých národních parlamentech. Ovšem oproti zvolení ženy do funkce prezidenta, zvolení ženy do funkce premiéra ihned v počátku naskýtá mnoho významných aspektů. Jak uvádí Norris (2004), ženy jsou v tomto případě totiž plně závislé na politických stranách, kterými jsou nominovány,

nebo přinejmenším podporovány, dále také na charakteru dané voličské základny a v neposlední řadě svou významností převyšující voličský program. Výsledkem těchto snah je potom volební výsledek, který ještě nezaručuje zástupkyním vítězných politických stran automaticky premiéřskou funkci, což je v mnohých případech ovlivňováno sestavením vlád na koaliční bázi.

Obecně by se dalo konstatovat, že vztah mezi zvolením ženy do premiéřské funkce a zastoupením žen v národních parlamentech bude hrát podstatnější roli, než tomu bylo v případě zvolení žen do prezidentské funkce, a to hned z několika důvodů, vynecháme ty důvody, které jsme zde již zmínili, a vyzdvihneme další důvody, mezi které patří zapracování ženské soudržnosti jak v rámci dané společnosti, která se odráží v politických výsledcích žen, tak i v soudržnosti žen uvnitř politických stran, kterou zastupují v národních parlamentech. Nesmíme však opomenout také již samotný vztah jednotlivých politických stran k politické emancipaci žen, což může zvyšovat, nebo naopak snižovat jejich šance na zvolení do nejvyšších státních funkcí, tedy i do premiéřské funkce. V neposlední řadě je dále nutné zmínit, že premiéřská funkce naopak od prezidentské funkce není nikterak omezována z hlediska funkčních období, jako tomu je ve většině případů u prezidentské funkce, zde záleží pouze na volebním výsledku a koaličním systému, čímž se často stává, a studovaný statistický soubor to jen potvrzuje, že některé ženy své volební mandáty obhajují a své premiéřské funkce vykonávají v rámci širšího časového horizontu.

Přejdeme-li zpět ke sledované problematice vztahu zvolení ženy do funkce premiéra a zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech (viz graf č. 5), můžeme konstatovat, že tento vztah se v globálních poměrech pohybuje v pozitivních hodnotách korelace, a to konkrétně za oba sledované roky 1990 (0,265) a 2017 (0,214), čímž by se jistá provázanost dala charakterizovat, ovšem platí to pouze v rámci celku a nikoliv v rámci jednotlivých kontinentů, jak si názorně ukážeme. V roce 1990 vykazovaly kladný korelační koeficient kontinenty Afrika (0,200), Jižní Amerika (0,816), Severní Amerika (0,133) a Austrálie a Oceánie (0,790), zatímco v roce 2017 se jednalo o kontinenty Afrika (0,471), Jižní Amerika (0,128) a Austrálie a Oceánie (0,807). Pozastavme se však dvou jevů, které jsou zřejmé ze zjištěných hodnot, a které si blíže přiblížíme. Prvním takovým jevem je poměrně vysoká míra závislosti mezi sledovanou problematikou v případě států Afriky, Austrálie a Oceánie a Jižní Ameriky. Významnou příčinou tohoto výsledku

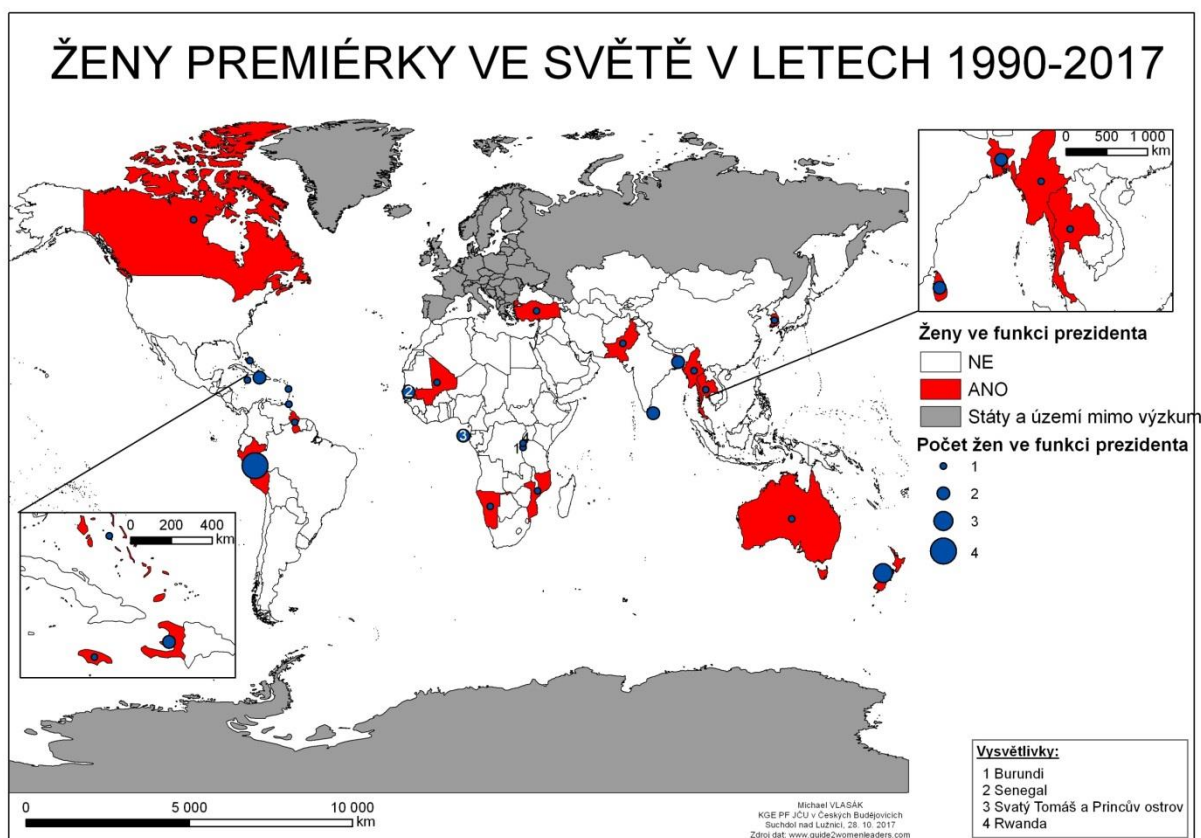
by mohl být systém kvót, který byl v jednotlivých státech těchto kontinentů ve většině případů přijat. V případě afrických států se jedná o 3 typy zavedených systémů kvót (legislativně ukotvené, rezervovaná místa, stranické). V případě kontinentu Austrálie a Oceánie se jedná ve velké míře o stranický systém kvót, zatímco v případě Jižní Ameriky se jedná o legislativně ukotvené systém kvót. Jak předkládá Krook (2009), tak systém kvót se stává garancí vyššího zastoupení žen v politice, čímž se zvyšují i samotné šance žen týkající se jejich zvolení do nejvyšších státních funkcí. Druhým významným jevem, který je zřejmý ze zjištěných dat je otázka proč jako jediný asijský kontinent prokazuje záporné korelační hodnoty při zkoumání sledované problematiky zvolení žen do funkce premiéra a zastoupením žen v jednotlivých národních kontinentech napříč sledovaným obdobím. Můžeme poukázat na jednu z příčin, a to aniž bychom se dotýkali problematiky, která bude zkoumána později. Jednou z těchto příčin může být fakt, že participace žen v politickém sektoru v Asii je podstatně menší, než je tomu u jiných sledovaných kontinentů. Příčinou této problematiky, kromě charakteristického postavení žen v rámci jednotlivých společností a společenských vrstev, a to především pod vlivem kulturně-náboženské ideologie, která bude probírána samostatně, je i jakási počínající slabá existence pomyslného gravitačního pole států, které by z hlediska sledované problematiky na tomto kontinentu hrály dominující roli a své okolí pozitivně ovlivňovaly, když však svým způsobem pomineme státy jihovýchodní Asie, kde by se tento proces mohl v budoucnosti rozvíjet, jelikož prokazuje nejvíce předpokladů. Takový proces na asijském kontinentě zatím byl pouze lehce započat, například oproti případu ostatních kontinentů, které byly zmíněny dříve.

Avšak dříve jsme zjistili, že asijský kontinent prokazoval kladné korelační hodnoty ve smyslu vztahu zvolení ženy do funkce prezidenta a zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech, avšak v případě vztahu zvolení ženy do funkce premiéra a zastoupení žen v jednotlivých národních parlamentech je tomu opačně. Mohli bychom takto konstatovat, že se v prvním, nebo ve druhém případě může jednat o jistý způsob anomálie. K tomu, abychom mohli částečně pochopit sledovanou problematiku, musíme poukázat na to, že na asijském kontinentě se nachází jakési tři „typy“ států a do této kategorizace řadíme státy demokratické, státy nedemokratické a státy, které jsou demokratické, nebo nedemokratické, ale silnou roli v nich hraje náboženská složka. Obecně platí, že státy Asie, ve kterých hraje náboženská složka, a to především islámské náboženství, hlavní roli snižuje šance

participace žen v politickém sektoru, což potvrzují i zjištěná data, jelikož tyto státy vykazují nejmenší počet participujících žen v politice a samotný emancipační proces zde je minimalizován. Skutečně a plně se mohou ženy prosadit pouze v demokratických systémech, a to za předpokladu, že se naplní mnoho faktorů, které ovlivňují participaci žen v politice, a mezi nejvýznamnější patří úroveň tamějšího emancipačního hnutí. Zatímco u soudobých nedemokratických států Asie, vyznávající převážně komunistickou ideologii, je charakteristická vysoká míra participace žen v národních parlamentech, ale ta je stanovována a vyžadována přijatými stranickými kvótami, a to v zájmu charakteristiky beztřídní společnosti a rovnostářského přístupu k oběma pohlavím, tedy však nikoliv, aby byla samovolně zvolena demokratickým způsobem.

Zcela jiná situace je potom u zmíněných ostatních kontinentů a jejich států, které vykazaly kladné korelační hodnoty, kdy základní problematika byla probrána již výše. I když stejně jako jsme probírali opačný vztah mezi zvolením ženy do prezidentské funkce a zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech a zvolením žen do premiérské funkce a zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech, tak tento případ nastal i v případě kontinentů Afriky a Austrálie a Oceánie. Obecně problematiku států Austrálie a Oceánie bych prozatím upozadil, jelikož se jedná převážně o demokratické státy, které plně oscilují ke svému pomyslnému gravitačnímu poli, které vytváří Austrálie a Nový Zéland, a tudíž emancipace sledované problematiky je v tomto prostoru očekávatelné s výhledem do budoucnosti. V případě států Afriky jsou povětšinou demokratické systémy poměrně mladé, pokud nejsou přímo nedemokratické. Ve velké míře tak ovlivňuje participaci žen v demokratických státech nejen zmíněná úroveň emancipačního hnutí, ale i celkové nazírání na opačné pohlaví a na práva, která jsou společensky akceptována a garantována. Ženy se většinou do nejvyšších státních funkcí dostávají po ukončení nedemokratických režimů a občanských válek, a to především jako symboly a záruky míru a zachování nově nabitého právního systému, avšak jejich funkční období jsou ve většině případů pouze na přechodnou dobu. Je zajímavé dodat, když se ještě vrátíme k problematice afrických nedemokratických států, že zde politickou emancipaci žen neovlivňuje pouze stranická příslušnost, ale dalo by se říci v poměrně větší intenzitě především báze příbuznosti s vůdčími osobami režimu, kdy mohou být dosazeny na nejvyšší státní posty, avšak z vůle vládců, se kterým je pojí pouto příbuznosti, avšak nikoli z vůle lidu a demokratických voleb.

Mapa č. 2: Ženy premiérky ve světě v letech 1990-2017

4.3 Korelace s gender indexem

Jedním z dalších ukazatelů na který se zaměříme, a o kterém bychom mohli předpokládat, že do jisté míry ovlivňuje sledovanou problematiku zastoupení a zvolení žen do funkcí prezidentky a premiérky státu. Samotný gender index nám v tomto případě, a jak již bylo zmíněno jinde, přibližuje charakteristiku a různá specifika jednotlivých sledovaných společností a jejich přístup k politice rovných příležitostí pro obě pohlaví a možnosti žen nějakým způsobem participovat na veřejném životě (viz graf č. 2 a 6).

Ještě dříve, než přistoupíme k samotné analýze vztahu sledované problematiky, je důležité nastínit současné rozpoložení gender indexu ve světě z geografického pohledu, jelikož můžeme jednoznačně konstatovat, že nezanedbatelná většina států světa vykazuje nadprůměrné hodnoty, avšak nelze to říci takto paušálně, čímž je nutné si tento jev podstoupit jistému způsobu regionalizace. Nejprve tento jev zhodnotíme v intenci jednotlivých kontinentů, než

se budeme zabírat jednotlivými regiony (viz mapa č. 3). Kontinenty Severní a Jižní Ameriky vykazují jak je z příložené mapy patrné velmi pozitivní hodnoty gender indexu, a to až na několik výjimek především v oblasti karibských ostrovů, avšak celek vytváří nadprůměrný ráz z celosvětového pohledu. Avšak i zde může dojít k drobnému dělení, jelikož podle zjištěných dat obecně státy Severní Ameriky předbíhají státy Jižní Ameriky, a to aniž bychom zatím konstatovali možné příčiny a původce této diference, které se budeme věnovat později. Dalším kontinentem, ke kterému přihlídneme, je Afrika. Afrika je oproti předchozímu kontinentu specifitější, jelikož se zde nevytváří jistá symetričnost sledovaného jevu. Jádrem kontinentu, které vykazuje nadprůměrné hodnoty a zároveň by se mohlo srovnat především s jihoamerickými státy, jsou státy, nacházející se především v jižní části kontinentu a ojedinele se tento pozitivní jev projevuje i v některých státech centrální, západní a východní části kontinentu. Avšak podstatná část států především centrální části kontinentu vykazuje podprůměrné, až velmi podprůměrné hodnoty, které odpovídají postavení žen v těchto společnostech. Jedním z posledních kontinentů, které si stručně charakterizujeme, je Asie. Asie je obecně v rámci zkoumání problematiky politiky rovných příležitostí z hlediska znázornění gender indexem v nadprůměrných hodnotách, avšak jedná se především o státy nacházející se v jihovýchodní a centrální části kontinentu, zatímco státy nacházející se v západní oblasti kontinentu prokazují podobné hodnoty, jako tomu bylo u výše zmíněných států centrální Afriky. Posledním kontinentem, který stručně charakterizuje z pohledu sledované problematiky, je Austrálie a Oceánie. Zde však stačí pouze konstatovat, že se zde nacházejí pozitivní nadprůměrné hodnoty srovnatelné především s již zmíněnými státy Severní Ameriky.

Když se však vrátíme k sledované problematice zastoupení žen ve funkcích prezidenta a premiéra a snahy zjištění vzájemného vztahu s politikou rovných příležitostí, kterou uplatňují jednotlivé státy, a kterou nám představuje gender index, můžeme konstatovat, že dle zjištěných korelačních výpočtů v globálním měřítku je jistá míra závislosti prokázána v obou případech, tedy ve vztahu zvolení ženy do prezidentské funkce (0,119), ale také i v případě funkce premiérské (0,127). Když přihlídneme k problematice vztahu zastoupení ženy ve funkci prezidentky a gender indexu napříč jednotlivými kontinenty, můžeme říci, že pozitivní vztah této problematiky je prokázán v případě Afriky (0,101), Asie (0,118) a Severní Ameriky (0,225). Je nutné podotknout, že z hlediska nedostatečnému statistickému souboru

nám z hledání možných korelačních vztahů vypadáva kontinent Austrálie a Oceánie. Naopak v druhém sledovaném vztahu mezi zastoupením žen ve funkci premiérky a gender indexem nám pozitivní vztah vyšel v případě kontinentů Afriky (0,295) a Austrálie a Oceánie (1), kdy přitom v případě kontinentu Austrálie a Oceánie byla prokázána absolutní přímá závislost.

Ze zjištěných poznatků bychom se měli zaměřit na několik důležitých faktů, které ze zkoumání vycházejí. Za prvé je to samotný fakt, že závislost v rámci sledované problematiky v zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky byla prokázána v obou případech pouze v Africe. Možným důvodem tohoto faktu by mohlo být, jak stanovuje Afshar (1996), že v případě afrického kontinentu byl začat proces postupné emancipace žen ve veřejném sektoru, avšak tento proces se odvíjí na základě mnoha dalších neméně významných faktorů, které budou později nastíněny, ale jako hlavní je uveden faktor historicko-politický. Jak již bylo dříve podrobněji nastíněno v Africe od 60. let 20. Století, probíhaly v mnohých případech války za nezávislost jednotlivých zemí na koloniální nadvládě, což s sebou přineslo vyzdvihnutí významu žen v politickém sektoru, jelikož se objevovaly ve vládních funkcích po boku jednotlivých národních vůdců, se kterými byly povětšinou v příbuzenském vztahu. Postupem času však války za nezávislost nahradily války občanské, které ještě ve větším měřítku vyzdvihly význam žen při řešení těchto konfliktů a ženy samotné tak samy byly povětšinou jednotlivými národy chápány jako záruky míru a demokratizačního procesu, což přineslo i jejich hojně zastoupení v národních parlamentech a následně v nejvyšších státních orgánech a mohla tak být přímo těmito ženami nově nastolena a uplatňována politika rovných příležitostí, které byla v mnohých případech v rámci jednotlivých států na katastrofální úrovni. Je však nutné dodat, že tento proces nebyl do současnosti uveden v mnohých státech k upokojivé úrovni a neustále probíhá, avšak bohužel i v mnohých státech, kde byl znovu nastolen autoritářský režim na bázi ideologické, nebo náboženské byl zcela pozastaven. Tato africká problematika vývoje genderového procesu může být hlavním faktorem, který ovlivňuje samotné zhodnocení se státy Asie, které ve většině případů měly v první fázi shodný vývoj jako státy africké, avšak později zde byly uplatněny jiné vlivové faktory.

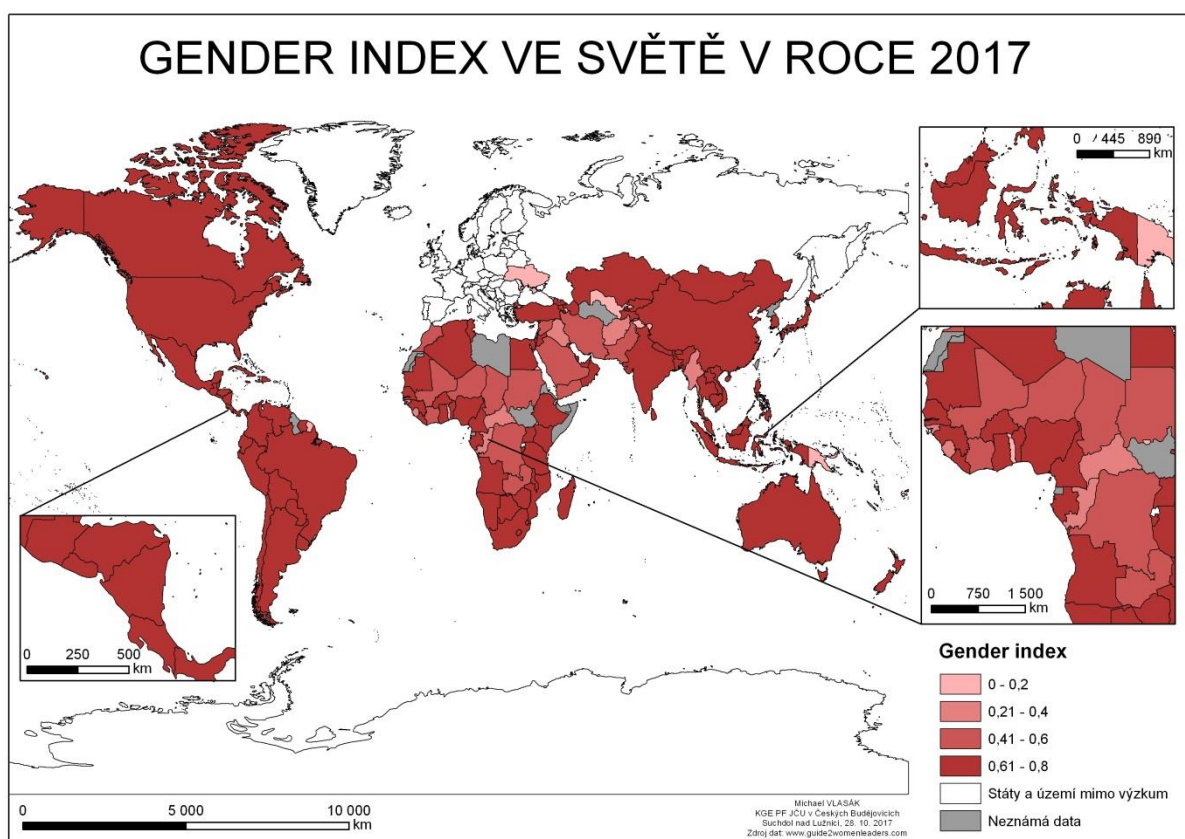
Dalším významným faktorem je fakt, který vyplývá z našeho zkoumání, že oproti předchozímu případu, kdy byla prokázána závislost mezi zastoupením žen ve funkci prezidentky a premiérky a gender indexem v případě Afriky, k opačnému

výsledku docházíme v případě jihoamerického kontinentu, kde závislost nebyla prokázána v obou případech sledované problematiky. Zde je zajímavé, že ačkoliv byl výše zmíněn poměrně nadstandartní přístup v politice rovných příležitostí v jednotlivých státech jihoamerického kontinentu, tak přesto ani v jednom případě závislost zjištěna nebyla. Možných důvodů tohoto zjištění může být hned několik. Curran, Renzetti (2005) uvádějí několik důvodů, které souvisejí s uplatňováním politiky rovných příležitostí, zosobněné gender indexem, a zastoupením žen ve vrcholné politice, což v našem případě můžeme klidně vztáhnout i na nejvyšší státní funkce – prezidentky a premiérky. Mezi tyto důvody, které však mohou být vlivnými i v případě ostatních kontinentů, u kterých byla, nebo nebyla prokázána jistá míra závislosti, tudíž je nemusíme vztahovat pouze na jihoamerický kontinent, je řazen historicko-politický vývoj daného státu, vnímání a akceptování politiky rovných příležitostí v dané společnosti, způsob vymahatelnosti politiky rovných příležitostí, přístup ke vzdělání, časový horizont uplatňování politiky rovných příležitostí a mnoho dalších faktorů, především rázu ekonomického a kulturní, které mohou stát za případnými změnami ve sledované problematice v globálním měřítku a napříč jednotlivými kontinenty.

Avšak konkrétněji by mohla být přiblížena problematika přístupu ke vzdělání jako prvotního faktoru nejen politiky rovných příležitostí, ale i samotné participace žen v politickém sektoru, nejvyšší státní funkce nevyjímaje. Tento faktor je zásadní v mnohých státech Afriky, Asie a některých státech Jižní Ameriky, což by mohlo být dalším nastíněním důvodu existence, nebo naopak neexistence potenciálního možného vztahu v rámci sledované problematiky. Jak bylo nastíněno výše, postavení žen ve společnostech v některých státech a především se jedná o státy centrální Afriky a západní Asie není na takové úrovni, abychom mohli klidně konstatovat, že je jim plně umožněno participovat obecně ve veřejném sektoru a o tom politickém nemluvě, tedy o jakési účasti žen na vlastním rozhodování. I když byl jistý druh vzájemnosti vztahu zastoupení žen v prezidentské a premiéřské funkci s problematikou politiky rovných příležitostí zosobněné gender indexem prokázán v globálním, ale i v jednotlivých kontinentálních hlediscích je nutné se zaměřit na faktory, které tento vztah ovlivňují, a tak tento vztah v některých případech snižují. Především bude řeč o již několikrát zmíněných regionech centrální Afriky a západní Asie, a to i přesto, že v Africe jako celek byla jako jediné prokázána závislost v rámci sledované problematiky. Ostatní kontinenty a regiony v některých případech

také vykazují rozdílné hodnoty, avšak netrpí problematikou, která bude dále nastíněna. Hlavní problematikou zmíněné centrální Afriky může být fakt, že v těchto státech je obecně špatný přístup ke vzdělání pro místní obyvatelstvo, jelikož zde prakticky neexistuje vzdělávací soustava, s čímž souvisí i nízká úroveň mezd, které jsou dále ovlivňujícím faktorem dosažení kvalitního vzdělání. Významným faktorem je i poměrně nízká naděje na dožití. Některé sociologické a politologické studie uvádějí, že kvalitní vzdělání je předstupněm aktivní účasti ve veřejném sektoru. U žen v této oblasti je to podobné, avšak zde funguje ještě jiný faktor, který je vylučuje z veřejné participace, a to i navzdory, že by se jim podařilo získat kvalitní vzdělání a tím je náboženství, konkrétně islám, kdy ženy jsou uvrženy do soukromého sektoru bez práva účasti v sektoru veřejném. Když přihlédneme k problematice západní Asie, zde významným a nejhlavnějším faktorem je faktor náboženský, stejně jako tomu bylo u regionu výše, který ovlivňuje postavení žen, a kterému se budeme v následujících pasážích konkrétně věnovat.

Mapa č. 3: Gender index ve světě v roce 2017

4.4 Korelace s indexem religiozity

Nyní se dostáváme k problematice spojené s religiozitou napříč globálním a kontinentálním aspektem jednotlivých států a jejím vlivem na případném zvolení ženy do funkce prezidentky a premiérky. Ze začátku je nutné zmínit, že problematika religiozity je specifická hned z několika úhlů pohledu. Za prvé nám vytváří představu o tom, jakou roli ve sledované společnosti a v daném státu hraje náboženství a jaký má vliv na tuto společnost, tedy hledání a zkoumání příznaků a projevů. Za druhé je nutné zdůraznit, že obecně jednotlivé studie o religiozitě, a bylo to již řečeno výše, mohou být do jisté fáze zavádějící, jelikož záleží pouze na individualitě jedince, jestli se veřejně přihlásí k danému náboženství veřejně, čímž v některých státech musí nést i riziko jistého druhu perzekuce ve veřejném, ale i soukromém životě, kdo by se přihlásil mimo státní náboženství apod. Z geografického pohledu a ze zjištěných dat můžeme konstatovat, že v rámci jednotlivých kontinentů mají nejvyšší hodnoty indexu religiozity státy Afriky jako celek, zatímco jsou následovány státy asijskými a

latinskoamerickými. Naopak na druhé straně nejnižší hodnoty indexu religiozity mají kontinent Severní Ameriky a Austrálie a Oceánie (viz mapa č. 4). Avšak když se vrátíme ke sledované problematice a přihlídneme ke vztahu zastoupení ženy ve funkci prezidentky a indexu religiozity, nejprve v rámci globálního hlediska, zjistíme, že vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky (resp. premiérky) vykazuje záporné hodnoty -0,024 (resp. -0,117). Odlišná situace tohoto vztahu je napříč jednotlivými kontinenty, jelikož můžeme říci, že pozitivní vztah této problematiky je prokázán v případě Afriky (0,116), Asie (0,014), Severní Ameriky (0,078) a Jižní Ameriky (0,078). Naopak v druhém sledovaném vztahu mezi zastoupením žen ve funkci premiérky a indexem nám pozitivní vztah vyšel v případě kontinentů Afriky (0,211) a Jižní Ameriky (0,393). Dle Cartera (2016) však můžeme z globálního pohledu usuzovat, že index religiozity by mohl mít vliv na zvolení žen do funkce prezidenta a premiéra, ale nelze o tom hovořit jako o celku. Zjištěná data za pomoci korelace právě z celosvětového pohledu udávají záporné hodnoty, tudíž z takto globálního pohledu bychom o jistém vztahu spojitosti s indexem religiozity hovořit nemohli. Avšak když přistoupíme-li ke korelačním hodnotám za jednotlivé kontinenty, hodnoty závislosti se nám podstatně mění. V případě kontinentu Afriky nám vychází z korelačních hodnot závislost v případě vztahu indexu religiozity a zvolení ženy do funkce prezidenta, zatímco v případě indexu religiozity a zvolení ženy do premiérské funkce se závislost nevyskytuje. V případě kontinentu Asie, stejně jako Jižní Ameriky, je jistý způsob závislosti mezi sledovanými jevy prokázán z korelačních hodnot v obou případech. Zato kontinenty Severní Amerika a Austrálie a Oceánie vykazují úplně podobné výsledky, jako tomu bylo v případě afrických států.

Zkusme si tuto problematiku individualizovat a vysvětlit konkrétní případy jednotlivých kontinentů a možné důvody, proč tento vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky (premiérky) v některých případech prokazuje jistou míru závislosti, a v některých naopak nikoli. Prvním kontinentem bude Afrika, kdy ze zjištěného korelačního vztahu v rámci sledované problematiky, můžeme usoudit, že africký kontinent a společnost uvnitř jednotlivých států mají pevně v sobě usazený náboženské hodnoty, které hrají ve společnosti dominantní úlohu. V Africe dominují v jednotlivých státech jako náboženství islám, především v severní subsaharské Africe, a křesťanství v oblastech jižní Afriky. Islám oproti ostatním náboženstvím, což například zmiňuje Khidayer (2009) i v případě kontinentu Asie, zcela potlačuje

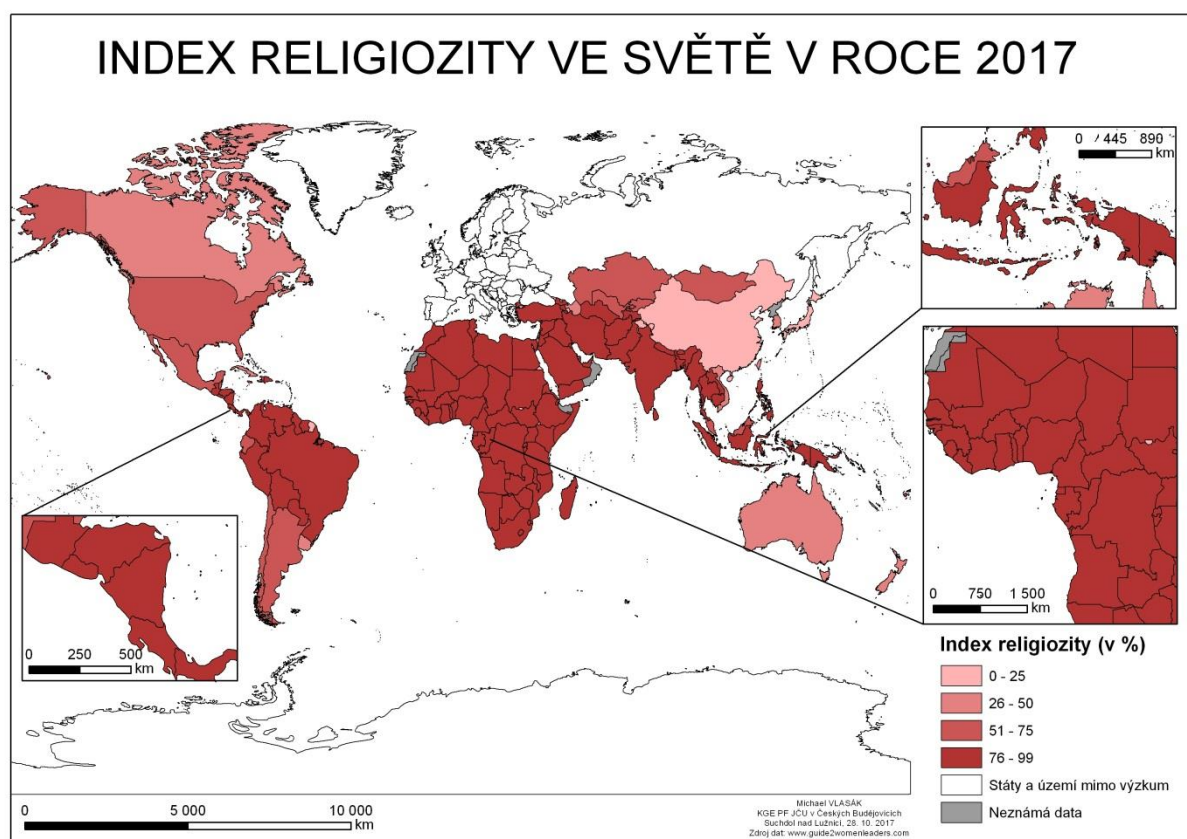
práva ženy a její participaci ve veřejném sektoru. Jako příčiny provázanosti zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky vidí v těchto státech existenci mnoha bariér, které zabraňují plnému rozvoji emancipačního procesu žen, a to vlastně nejen v oblasti politiky a participace v ní. Problémem se stává, že tyto státy, pokud vůbec, přiznávají ženám hlasovací práva ve velmi oktrojované podobě, kdy smějí nepřímo participovat při hlasovacím procesu, ale nesmí se těmto procesům aktivně účastnit. Mnohé studie tento stav shrnují jako odmítnutí žen ve veřejném sektoru a odsunutí je do sektoru soukromého, avšak s určitou závislostí a podřízeností vůči mužům, což se odráží v prosazení náboženské autority nad zájmy jedince, což je patrné v rámci sledovaného vztahu. Není potřebné dodávat, že jak jsme si uvedli dříve, jedním ze základních pilířů možné politické emancipace pro ženy, a to přístup a získání kvalitního vzdělání, je v těchto státech omezen na nutné základy a ženy, když se již objeví v politice, stávají se výjimkou, respektive anomálií v celém procesu. Zde je nutné velmi stručně dodat ke křesťanství, které nebude rozebíráno, že ze své podstaty nebrání seberealizaci žen a spíše než na náboženské složce, v těchto státech záleží na jiných faktorech, a to především na stupni a úrovni demokratického procesu v daném státu. Je nutné ještě dodat k islámu, když již zde byl zmíněn asijský kontinent, že hlavním těžištěm tohoto kontinentu se stává, z tohoto hlediska, především západní a jihovýchodní Asie, kdy v těchto státech je islám převažujícím, neřkuli dominantním náboženstvím. Na asijském kontinentě se však kromě islámu vyskytují ještě další dvě významná světová náboženství, a to buddhismus a hinduismus, které jsou dominantní v některých státech centrální a jihovýchodní Asie. Avšak z pohledu ženské politické emancipace k ní přistupují podobně, jako tomu bylo v případě křesťanství.

Obecně můžeme konstatovat, že na opačné straně oproti státům Afriky a Asie, se nacházejí státy Severní Ameriky a Austrálie a Oceánie, ve kterých dle zjištěných dat náboženská struktura nehraje podstatnou roli, což prioritně souvisí s historickým vývojem a postojem k náboženství v jednotlivých dějinných epochách, tak i vztah s konkrétním náboženstvím, kterým je křesťanství, konkrétně jeho reformované odnože. Významným faktorem je v těchto státech, a bylo to již zmíněno výše, charakter státního systému, který je ve velké míře demokratický. Odlišná situace nastává v případě Jižní Ameriky, kdy křesťanské náboženství, konkrétně římskokatolické, hraje podstatnou roli ve společnosti. Je tomu tak jistě z historických důvodů, kdy jsem bylo importováno koloniálními mocnostmi v čele se Španělskem,

avšak zde je nutné zdůraznit, že křesťanské náboženství na tomto kontinentě jde ruku v ruce s feministickými koncepcemi a hnutími, čímž výrazně podporuje emancipaci žen ve veřejném sektoru, jejíž výsledky jsou prokázány i v sledované problematice a tedy jde i o odraz politických emancipačních snah.

Vrátíme-li se konkrétněji ke sledovanému vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky a indexu religiozity daného státu můžeme dále dodat, že tento vztah je potvrzen, a to především v případě jedná-li se o vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky a indexu religiozity, než je tomu v případě zastoupení žen ve funkci premiérky. Hlavním faktorem, kterým bychom mohli tento výsledek argumentačně podložit je argument, ke kterému v podstatě dochází Curran, Renzetti (2005), že zvolení ženy do funkce prezidentky více koreluje s mírou religiozity, než je tomu v případě zvolení ženy do funkce premiérky. Hlavní argumentační oporou se stává fakt, že u zvolení ženy do funkce prezidentky a za předpokladu, že se jedná o přímou volbu, hraje významnou roli náboženské vyznání kandidátky, ale i ztotožnění se s dominantním náboženstvím v zemi, nebo alespoň jeho vztah k němu. Samozřejmě stejným procesem probíhá i volba premiérky, avšak zde vstupují do hry dva významné faktory, které v případě volby prezidentky sehrávají spíše sekulární roli, a to je kromě náboženského vyznání společnosti a kandidátky, také vliv politické strany při výběru kandidátky a samotné religiózní složení národního parlamentu, který se stává předstupněm pro vytvoření vlády a dosažení ženy do funkce premiérky. Tyto zmíněné teze platí však pouze za předpokladu vysoké míry religiozity, tedy především pro státy Afriky, Asie a Jižní Ameriky, jelikož se snižující se religiozitou upadá jejich vliv a zásadní vlivy přebírají jiné faktory, o kterých budeme mluvit níže.

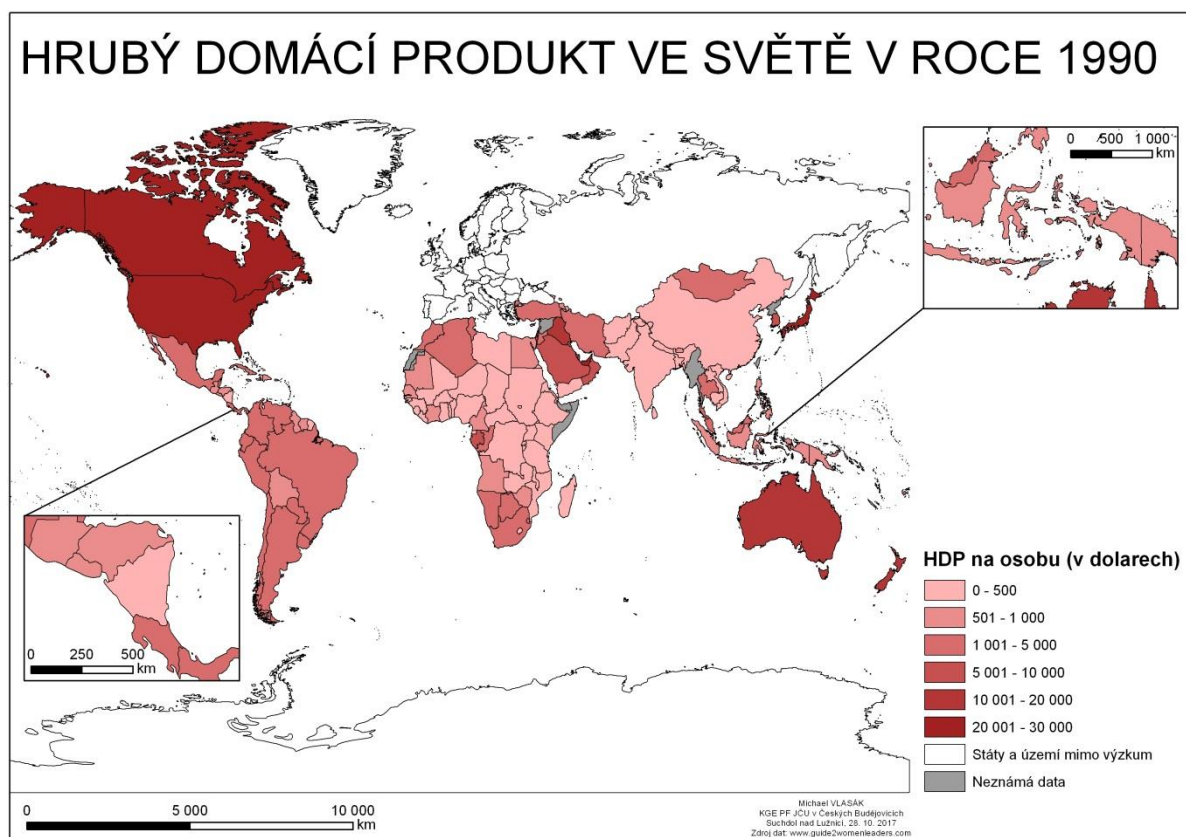
Mapa č. 4: Index religiozity ve světě v roce 2017

4.5 Korelace s hrubým domácím produktem v letech 1990 a 2017

Jak již bylo zmíněno, jistou roli v rámci politické emancipace žen sehrává kromě jiných a zmíněných faktorů i ekonomická situace státu. Tato situace v oblasti makroekonomiky v první řadě charakterizována pomocí hrubého národního produktu (HDP). HDP totiž v sobě odráží vyspělost a stupeň rozvoje ekonomiky sledovaného státu. Z geopolitického hlediska musíme dále konstatovat, že ekonomický rozvoj jednotlivých států ve sledovaném období let 1990-2017 (viz mapa č. 5 a 6) prošel rapidní změnou, které měla zásadní vliv na rozvoj ženského emancipačního hnutí, což se odrazilo ve sledované problematice vztahu mezi zvolením ženy do funkce prezidentky a premiérky a ekonomickým faktorem, který nejlépe zohledňuje HDP (viz graf č. 3 a 7).

Mapa č. 5: Hrubý domácí produkt ve světě v roce 1990

V rámci sledovaného vztahu byla prokázána korelační závislost z globálního pohledu pouze v případě zvolení ženy do funkce premiérky (0,096), zatímco v případě zvolení ženy do funkce prezidentky nikoli (-0,080), avšak je zřejmé, že výsledné hodnoty neprokazují v celkovém kontextu ani rapidní závislost sledované problematiky, ani nezávislost, jelikož jsou obě poměrně nízké a nelze z nich přímo vyvozovat závěry. Avšak když přihlídneme k postupné regionalizaci zkoumané problematiky, zjištěné výsledky nabírají zcela nových rozměrů. Nejprve se zaměříme na vztah zvolení ženy do funkce prezidentky a HDP v roce 1990. V tomto případě byla korelační závislost prokázána pouze v případě států jihoamerického kontinentu (0,358). Zatímco naopak v případě roku 2017 byla korelační závislost prokázána, kromě zmíněné Jižní Ameriky (0,313), také v případě Afriky (0,024). Než však přejdeme k nastínění možných důvodů a příčin, zmíníme ještě výsledky korelace vztahu zvolení ženy do funkce premiérky a HDP napříč jednotlivými kontinenty. Jistá míra závislosti v rámci sledovaného vztahu byla v roce 1990 prokázána v případě kontinentu Austrálie a Oceánie (0,794) a Severní Ameriky (0,1), zatímco v případě roku 2017 se jednalo opět o tyto dva kontinenty s hodnotami 0,813 (resp. 0,058).

Ze zjištěných korelačních výsledků je zajímavé, že v případě obou sledovaných vztahů a napříč celým sledovaným obdobím byla závislost prokázána na všech kontinentech, kromě Asie. Kontinent Asie v rámci sledovaného obou sledovaných vztahů vykazuje za rok 1990 hodnoty -0,138 (resp. -0,171), zatímco za rok 2017 jsou to hodnoty -0,056 (resp. -0,185), což nám poukazuje, že za celé sledované období, se zmenšuje rozdíl v případě vztahu zvolení ženy do funkce prezidentky, zatímco se stále zvětšuje rozdíl hodnot v rámci vztahu zvolení ženy do funkce premiérky.

Obecně bychom mohli jako možné důvody rozpoložení obou sledovaných vztahů zvolení ženy do funkce prezidentky a premiérky a ekonomickým ukazatelem HDP uvést nejprve v počáteční fázi výzkumu v roce 1990, jako období počátku konce jisté globální polarizace mezi vyspělými státy a státy, které nebyly v centru tehdejšího geopolitického dění. Dominantní roli z tohoto hlediska vytvářejí ekonomiky USA, Kanady, Austrálie, Japonska atd., které jednoznačně dominují nad ostatními státy. Příčinu dominance těchto států bychom mohli vyzorovat již v dobovém kontextu, kdy ve světě právě končila studená válka, ve které hrály významnou roli USA a Sovětský svaz a jejich soupeření se odráželo právě ve struktuře a stupni rozvoje jejich ekonomik. Jiným případem je potom charakteristika ekonomik států Jižní Ameriky, Afriky a Asie. Z pohledu části jihoamerických států je toto období spojeno s rozpadem mocenských struktur, a tudíž s pádem diktátorských vojenských režimů, kdy ekonomická situace těchto států byla v mnohých případech na pokraji krachu, a nové vlády se snažily o nastartování tamějších ekonomik za pomoci reforem, jejichž efekt se projevil až v následujících dekádách, avšak i tak byla potvrzena jistá závislost v tomto případě v rámci sledované problematiky, což se však na druhou stranu potvrdilo do větší míry u zbývajících dvou kontinentů. U afrických států můžeme příčiny hledat především v oblasti ekonomického rozvoje, a již to bylo výše nastíněno, že vznik těchto států souvisel s rozpadem koloniálního panství, a to především Velké Británie a Francie, v 50. a 60. letech 20. století, kdy ekonomiky těchto regionů byly vyčerpávány koloniální správou a ekonomická situace se nezměnila ani po nástupu k moci národních revolučních hnutí, kdy pro většinu států byl charakteristický jistý způsob diktátorského režimu, které ve většině případů danou zemi ekonomicky izolovaly, nebo se staly závislými na ekonomické pomoci ze strany Sovětského svazu, který se touto formou snažil o šíření světové komunistické revoluce, avšak s jeho pomalým

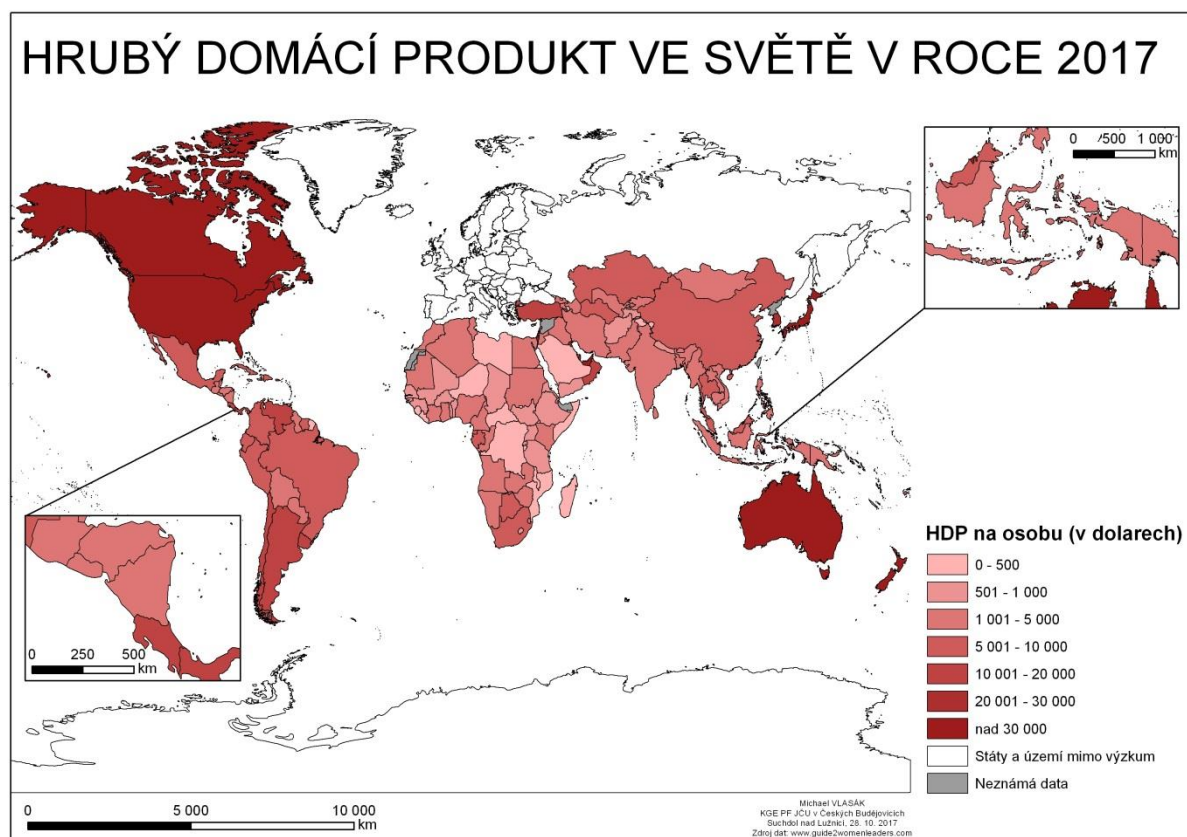
rozpadem se situace zhoršila i ve prospěch afrických států, které byly na něm závislé. V podstatě stejná situace proběhla i v případě některých asijských států, které také povětšinou získaly své nezávislosti s rozpadem koloniálního panství Velké Británie a Francie zejména. Když již byla řeč o ekonomickém vlivu na rozvojové státy ze strany Sovětského svazu, je zde namísto konstatovat, že v případě některých asijských států byla tato snaha o to větší, a to z hlediska geografické polohy. Výjimkou v rámci asijských států je Japonsko, které se svou stabilní ekonomikou řadilo na úroveň USA a ostatním významných dobových ekonomických velikánů, avšak na druhou stranu nepřeneslo tuto výhodu do oblasti vztahu a využití potenciálu se zastoupením žen v politickém sektoru, čímž by mohlo dojít k ovlivnění tohoto sledovaného jevu a výsledných hodnot.

Ekonomická situace z pohledu sledovaných vztahů s HDP v současnosti, opět nejprve z globálního pohledu, zaznamenala v některých případech progresivní vzestup, ačkoliv na druhou stranu v některých případech tento progres je nepatrný, nebo prakticky nulový. Je zřejmé, že nejvýraznější roli, z hlediska HDP, mají ekonomicky vyspělé státy, které byly zmíněny výše, jimž vévodí USA, Kanada, Austrálie a dále například Japonsko. O těchto státech není nyní nutno významně hovořit, jelikož jejich ekonomický vývoj je za posledních několik dekad prakticky stabilní. Měli bychom se však zaměřit na státy Jižní Ameriky, Afriky a Asie, na nichž je ekonomický progres znát hmatatelněji, i když ne vždy. V případě jihoamerických států můžeme potvrdit pozitivní účinek reformních snah, které byly uskutečněny v posledním dvacetiletí, jak již bylo zmíněno většinou po pádech autoritářských režimů a nastolení režimů demokratických, a to především v jižní oblasti kontinentu. V případě afrických států významný ekonomický progres nastal především v jižní části kontinentu a u některých států v centrální a severní části. Zde by se dalo hovořit o tom, že nastartování ekonomik zmíněných států by mohlo být potenciálním možným odrazným bodem i pro sledovaný vztah se zvolením ženy do funkce prezidentky a premiérky. Jako poslední se zmiňme o případě asijských států, kde podstatnou roli ve změně ekonomik jednotlivých států získal kromě států, které byly zmíněny dříve, rozpad Sovětského svazu a zrod nových postsovětských republik v asijském prostoru, které v hojné míře využily ekonomického potenciálu a průmyslových kapacit po rozpadlém impériu a svou transformací vykročily k ekonomickému růstu, což se odrazilo v ukazateli HDP, avšak zde nedošlo

k provázanosti ekonomického rozvoje regionu a zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky.

Závěrem je nutné dodat, že sledovaný vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky a ekonomického ukazatele HDP napříč jednotlivými sledovanými kontinenty je především charakteristický pro ty oblasti, ve kterých probíhá ekonomický rozvoj, a dále rozvoj emancipačního hnutí žen, které se již však odráží v míře zastoupení žen v rámci sledované problematiky, tedy jejich zvolení do funkce prezidentky a premiérky či v dalších méně významných ukazatelích pro výzkum, mezi které bychom mohli zařadit zastoupení žen v národních parlamentech. Tato teze je charakteristická především pro africké, asijské a část jihoamerických států. Naopak na druhou stranu musíme konstatovat, že sledovaný vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky a HDP u států, které jsou řazeny mezi ekonomicky vyspělé, dřívější zmíněná teze se stává zcela irelevantní, jelikož závislost vztahu zvolení ženy do funkce prezidentky a premiérky a HDP se odvíjí na spolupůsobení řady dalších faktorů, a to především těch, které byly nastíněny dříve, a tak samotné ekonomické ukazatele se stávají v těchto případech pouze sekundárními faktory s nižším vlivem, což se odráží i na zjištěných hodnotách a výzkumu korelačních vztahů v rámci sledované problematiky.

Mapa č. 6: Hrubý domácí produkt v roce 2017

4.6 Korelace s indexem lidského rozvoje

Předposledním ukazatelem, u kterého bychom mohli předpokládat jistou spojitost se zvolením žen do funkce prezidenta a premiéra je index lidského rozvoje (HDI). Již dříve bylo zmíněno, že HDI v sobě zahrnuje hned několik ukazatelů, mezi které patří ekonomická charakteristika státu v HDP, systém vzdělávání a celková charakteristika úrovně života ve sledované zemi. Když přihlídneme k mapě z celosvětového hlediska (viz mapa č. 7), můžeme konstatovat, že situace spojená s úrovní HDI je na jednotlivých kontinentech rozmanitá, a tudíž můžeme při případném srovnávání se sledovanou problematikou zvolení žen do funkce prezidentky a premiérky očekávat i odlišné korelační hodnoty a tedy i stupně závislosti.

Nyní již však přistupme k hodnocení sledovaného korelovaného vztahu. Můžeme konstatovat, že z globálního pohledu je vztah mezi HDI a zvolením ženy do funkce prezidentky a premiérky je v obou případech korelace v záporných hodnotách

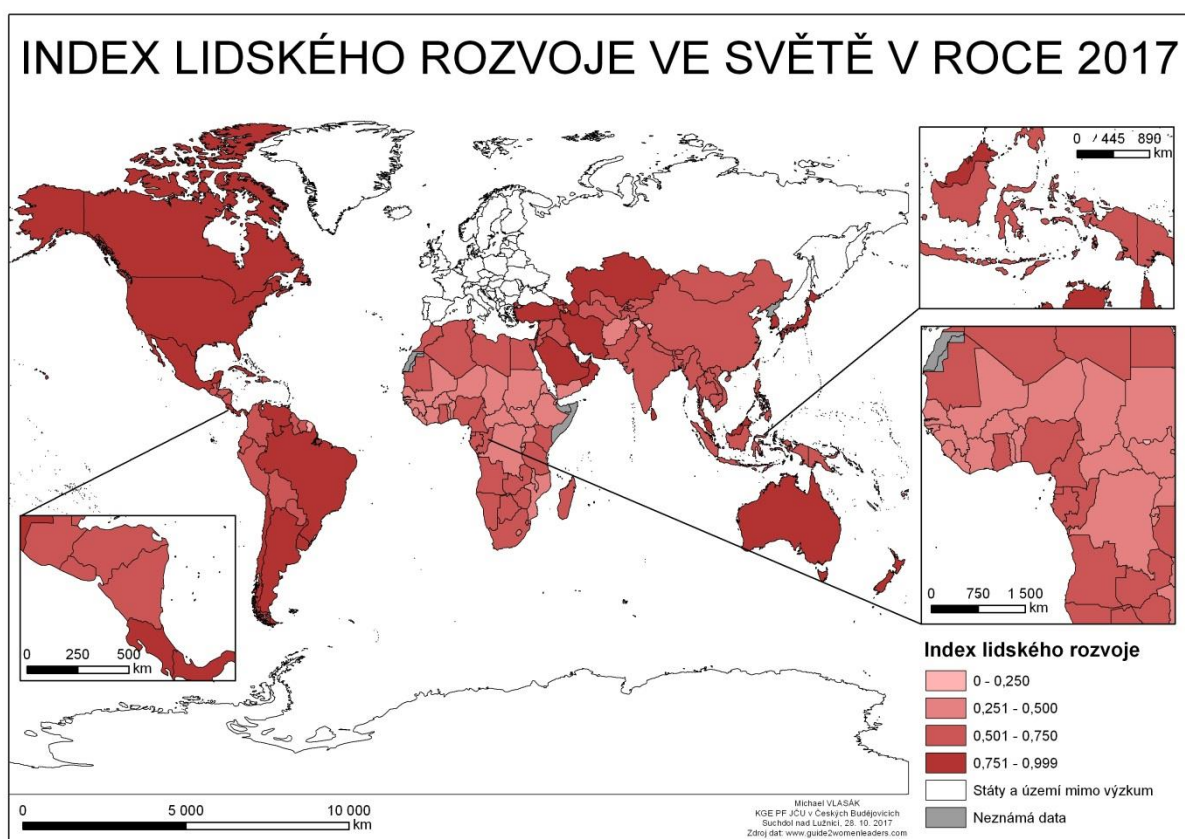
(-0,029 a -0,033), a tudíž se jedná o jistý druh nezávislosti těchto jevů. Příčinou toho může být již zmíněná nesouměrnost sledovaného jevu z globálního pohledu, a to především mezi jednotlivými kontinenty, avšak i jak tomu mohlo být i v některých minulých případech možná případná omezenost statistických řad zvolených prezidentek a premiérek ve světě. Avšak přistupme k náhledu sledovaného vztahu této problematiky z pohledu jednotlivých kontinentů. V případě kontinentu Afriky (-0,027 a -0,080) a Asie (-0,067 a -0,056) však nedochází k výrazným změnám v oblasti zastoupení prezidentek a premiérek, jelikož výsledné hodnoty jdou v záporných intencích globálního charakteru, a tudíž i zde je tento vztah jisté nezávislosti. Z tohoto pohledu bychom se měli u těchto zmíněných kontinentů chvilku pozastavit, jelikož oba kontinenty vykazují poměrně nízké hodnoty HDI. Některé příčiny tohoto výsledného vztahu již byly ve zkratce nastíněny výše a u jiných ukazatelů, avšak dalo by se říci, že nejvýznamnější roli na tomto výsledném vztahu HDI a zastoupení žen ve funkci prezidentek a premiérek hraje nízká ekonomická úroveň charakterizována nejen zastoupeným ukazatelem HDP, dále minimální přístup ke vzdělání a samozřejmě celková životní úroveň, což souvisí se zdravotnickým systémem, který je v některých těchto státech na velmi nízké úrovni a v některých případech se stává symbolem odrazu společenského statusu, jelikož může být pouze pro privilegované. Existuje zde však i lehká diferenciaci, jelikož převážně severní a jižní část prokazuje podstatně větší míru celkového rozvoje, zatímco nízkou vykazují především státy centrální části kontinentu, což se však neodráží přímo v sledovaných korelačních vztazích.

Zároveň v případě Asie je možné dodat, že zde oproti africkému kontinentu můžeme konstatovat, že státy Asie jsou na minimálně na stejné úrovni jako státy jižní a severní části afrického kontinentu, i když zde by mohlo být podstatnější příčinou, které by mohla ovlivnit výsledek korelace více, než tomu bylo v případě Afriky. Jako jednu z hlavních příčin bychom mohli spatřit v přístupu ženského pohlaví ke vzdělání a v celkové struktuře systému vzdělávání ve většině států, což však bylo nastíněno blíže v předchozích kapitolách. V tomto případě bych však částečně vynechal faktor ekonomické úrovně zosobnění v HDP, jelikož se jedná ve většině případů o státy, které jsou ekonomicky rozvinuté, nebo za sledované období prokazují nárůst ekonomického rozvoje, a proto bychom mohli vliv tohoto faktoru na výsledný vztah zcela pominout. Změny z hlediska korelačního vztahu nastávají až v případě sledování obou vztahů zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky

s HDI napříč jednotlivými kontinenty. Závislost zmíněného vztahu v případě prezidentek byl prokázán pouze v Jižní Americe (0,306), zatímco v případě prezidentek se jednalo o Austrálii a Oceánii (0,693) a Severní Ameriku (0,049). Dalo by se konstatovat, že hlavní vůdčí silou v těchto případech se stávají státy, které v politickém sektoru dávají mnoho příležitostí ženským kandidátkám, které se do těchto funkcí dostávají jako garanti, a to především hospodářského a sociálního rozvoje, který je v tomto regionu palčivým tématem a tento jev je v tomto regionu častější, a to i celosvětového pohledu. V případě Austrálie a Oceánie a hledání původců a možných příčin výsledku sledovaného vztahu je důležité si uvědomit, že ve valné většině, až na několik ostrovních států, se jedná o státy, které jsou poměrně ekonomicky rozvinuté, zároveň systém vzdělávání a úroveň zdravotnictví mají ve většině případů na vysoké úrovni, což se odráží i v charakteru úrovně života populace. Zde by bylo možné takto konstatovat, že na rozdíl v případě míry závislosti mezi zvolením ženy do funkce prezidenta s HDI a zvolením ženy do funkce premiéra s HDI hraje významnou úlohu především celkový charakter statistického souboru a míra výskytu pozitivního jevu zvolení ženy do funkce prezidenta a premiéra, která byla korelována s HDI:

Na samotný závěr bychom mohli konstatovat, že se nám potvrdilo několik předpokladů, ke kterým jsme došli v případě předchozích zkoumání. Výsledné hodnoty v rámci korelace vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky a HDI plně odpovídají korelačním vztahům zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky s jednotlivými dílčími ukazateli tvořící HDI, na myslí máme konkrétně HDP, který tvoří ekonomickou složku HDI a jeho korelační vztahy ve většině případů odpovídají korelačním vztahům HDI, z čehož můžeme usuzovat, že ekonomický ukazatel v případě HDI hraje velmi podstatnou roli, než je tomu v případě dalších faktorů, které tento ukazatel tvoří, a to například hovoříme-li o politice rovných příležitostí, kterou zosobňuje výše zkoumaný gender index, jehož korelace neodpovídají korelacím HDI.

Mapa č. 7: Index lidského rozvoje ve světě v roce 2017

4.7 Korelace s rokem udělení aktivního a pasivního voličského práva ženám

Významným ukazatelem, který by mohl přiblížit problematiku zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky, je rok přiznání aktivního a pasivního práva, což v rámci výzkumu odráží dva významné faktory vývoje ženské emancipace a samotné výsledky tohoto procesu v politickém sektoru, tedy zvolením ženy do funkce prezidentky a premiérky (viz graf č. 4 a 8). Curran, Renzetti (2005) vidí v přiznání hlasovacího práva ženám počátek nové etapy ženských dějin, kdy se jim začaly otvírat nové možnosti, a to především ty, že se sami mohly aktivně zapojovat do veřejného života, a v celkovém kontextu tak sami o sobě rozhodovat. Nejprve bude nastíněna korelace vztahu zvolení ženy do funkce prezidentky a premiérky vzhledem k roku přiznání aktivního voličského práva, tedy práva, které ženám přiznávalo moc volit a následně vztah s rokem přiznání pasivního voličského práva, kdy ženy mohly být sami voleny a aktivně se zapojovat do národních politických orgánů a nejvyšších státních postů.

Z celosvětového pohledu na vztah zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky a rokem přiznání pasivního voličského práva pro ženy docházíme k závěru, že tento vztah vykazuje jistou míru nezávislosti, a to konkrétně v případě prezidentek $-0,170$ a premiérek $-0,171$. Když však přihlédneme k jednotlivým kontinentům, zjistíme, že v případě prezidentek byla závislost prokázána pouze v případě kontinentu Austrálie a Oceánie ($0,185$) a Severní Ameriky ($0,150$), zatímco v případě premiérek se jednalo pouze o Afriku ($0,195$). Ve druhém sledovaném vztahu zvolení žen do funkce prezidentky a premiérky a rokem přiznání aktivního voličského práva pro ženy můžeme konstatovat, že z celosvětového pohledu opět nebyla prokázána závislost ani v případě prezidentek ($-0,145$), ani v případě premiérek ($-0,206$). V rámci kontinentálního členění byla závislost v případě prezidentek prokázána opět v Austrálii a Oceánii ($0,175$) a Severní Americe ($0,199$), zatímco v případě premiérek se jednalo o Afriku ($0,248$) a Jižní Ameriku ($0,179$). Obecně bychom mohli konstatovat, že závislost korelovaného vztahu je prokázána dle předpokladu, že se zvyšujícím se časovým horizontem přiznání hlasovacího práva ženám, zároveň klesá vztahová vazba. Dle zjištěných výsledků však nebyl tento předpoklad potvrzen u ekonomicky vyspělých států, které hlasovací právo ženám přiznaly již v dávné minulosti, avšak zde se dá předpokládat, že v rámci vztahových vazeb celkově výslednou hodnotu ovlivnila vyspělost emancipačního hnutí, čímž daný předpoklad se dá specifikovat především na státy rozvojové.

5. Syntéza zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky

V předchozí kapitole byl analyzován vztah mezi zvolením ženy do prezidentské, nebo premiérské funkce, kdy za pomoci zjištěných dat vybraných indikátorů byl tento vztah zjišťován pomocí korelace těchto dat (viz tab. č. 1 a 2). Avšak abychom mohli dojít k závěru zkoumání této problematiky je důležité vybrané vztahy a výsledná data podrobit komparaci. Budeme postupovat v zavedeném schématu, tudíž po jednotlivých ukazatelích, a to nejprve z globálního, a po té z regionálního hlediska, kdy nastíníme nejenom problematiku spjatou s vybranými zkoumanými vztahy, ale i tyto vztahy budeme komparovat navzájem.

5.1 Dynamika vývoje korelačních vztahů s vybranými ukazateli

Prvním vztahem, který jsme podrobili zkoumání, byl vztah mezi zvolením ženy do premiérské (prezidentské) funkce a celkovým zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech. Tyto vztahy z celosvětového pohledu, ale i z pohledu další regionalizace v rámci kontinentů, ale i jejich dílčích částí jednoznačně prokazují logický vztah, ale i původní předpověď, že čím více žen bude zastoupeno v jednotlivých národních parlamentech, tím víc jich má šanci být zvoleno do vedoucích státních funkcí. Avšak proces zvýšení počtu žen v národních parlamentech je vlastně až finálním výsledkem celého procesu ženské politické emancipace, jelikož než k tomuto výsledku dojde, musí svou úlohu zahrát několik dalších základních faktorů, o kterých bude řeč následovně.

Zmíněná úroveň ženské nejen politické emancipace je založena na mnoha indikátorech, které v sobě komponuje ryze feministických ukazatel a tím je gender index. Obecně vztah mezi politickou emancipací žen, který odráží právě gender index, a zvolením ženy do funkce prezidenta (premiéra) je zrcadlem toho, co jsme řekli výše. Tento vztah plně platí pouze v případě, že se jedná o státy, které se plně zasazují o politiku rovných příležitostí pro ženy a muže, a to ve všech oblastech společenského života, což se v našem zkoumání potvrdilo, jelikož tento vztah byl potvrzen u sledovaných států Severní Ameriky a Austrálie a Oceánie, tedy se jedná o státy, které již dlouhou dobu razí politiku rovných příležitostí pro obě pohlaví, což se odráží i v politickém sektoru, což je podstatou vyspělých demokratických systémů

vůbec. Naopak pokulhávajícími jsou státy Jižní Ameriky, Afriky a Asie. Jak již bylo zmíněno v případě jihoamerických států, se jedná spíše o pomalý reformní demokratický proces, který byl započat na počátku sledovaného období 90. let 20. století související s pádem autokratických vojenských režimů a nastolením režimů demokratických. Zde by se dala nastínit jistá podobnost mezi některými africkými a asijskými státy. Jedná se především o státy severní a centrální Afriky a západní a centrální Asie, kde postavení žen obecně stojí na jejich celospolečenském vnímání, které je silně ovlivněno náboženskou ideologií, která pro započetí emancipačního procesu vytváří prvotní a zatím i nepřekonatelnou bariéru, o čemž se následně přesvědčíme.

Obecně by se dalo konstatovat, že náboženství ve společnosti, která dlouhodobě prokazuje větší míru religiozity a dominující náboženství je zde silně zakořeněno, má velký a podstatný vliv na chod takové společnosti, jelikož náboženská stanoviska bývají přebírána jako stanoviska celospolečenská. Je však ihned z počátku nutné rozčlenit jednotlivé náboženské směry, tak abychom mohli demonstrovat vliv jednotlivých náboženství na společnosti. Mezi světově dominující náboženství řadíme v obvyklém schématu křesťanství, islám, hinduismus, buddhismus a judaismus. Když pomineme různé kastovní systémy, které jsou charakteristické pro hinduistické náboženství, můžeme konstatovat, že v současnosti se proti zmíněné politické emancipaci žen vymezuje prakticky jako náboženství pouze islám, který se drží historicky daných dogmat, kdy ženě je vyměřen pouze soukromý sektor, a to ještě v podřízenosti vůči patriarchálnímu systému společnosti a samotný veřejný sektor je ženám prakticky zapuzen. I když nesmíme opomenout, že i ostatní náboženství mají ve státech, ve kterých jsou dominujícím náboženstvím vliv na postavení žen a na některá ženská práva, avšak ani zdaleka se nemohou srovnávat s postojem islámu vůči ženské populaci. V některých státech, ve kterých islám je dominantním náboženstvím, však existují i výjimky, a to především z pohledu na dodržování dogmatických příkázání a částečného postavení žen. Mezi tyto výjimky můžeme například řadit některé státy jihovýchodní Asie. Z geografického pohledu sledované problematiky hovoříme ve spojitosti s islámským náboženstvím především o státech severní a centrální Afriky a západní a centrální, kde nejen je islám dominantním náboženstvím, ale ve většině případů je stanoven i jako náboženství státní, čímž se stává již zmíněné postavení žen státní praktikovanou politikou, což se

odráží ve všech sledovaných faktorech, ale pro zmínku uveďme jeden podstatný, a to zastoupení žen v národních parlamentech, které je prakticky nulové.

Z celosvětového pohledu však můžeme konstatovat, že charakter religiozity jednotlivých společností souvisí se zastoupením žen v politice, a to nejen z pohledu národních parlamentů, ale především s jejich zvolením do nejvyšších státních funkcí – prezidentské a premiérské. Avšak musíme toto stanovisko doplnit tím, že čím více se snižuje religiozita sledovaných společností, tím také klesá celková závislost zmíněného vztahu, což je charakteristické především pro vyspělé státy Severní a Jižní Ameriky a Austrálie a Oceánie, kde religiozita nemá takový vliv na postavení žen z celospolečenského hlediska sledované problematiky.

V celku odlišný je naopak vztah mezi index lidského rozvoje a zvolením ženy do funkce prezidenta, nebo premiéra. Jak jsme již dříve zmiňovali, tak globální pohled na tento vztah vychází s nepatrnou nezávislostí těchto jevů. Zajímavé na tomto skutku je, že index lidského rozvoje v sobě kromě části převážně ekonomických ukazatelů zahrnuje také ukazatele kvality života a vzdělávacího systému. Poslední jmenované ukazatele (úroveň kvality života a systému vzdělávání) bychom mohli dát dohromady, jelikož se dá konstatovat, že úroveň vzdělávacího systému a přístup jedince ke vzdělání zvyšuje jeho potencionální možnost životní úroveň, tedy samozřejmě nesmíme opomenout i jiné aspekty, například zdravotnický systém, který je do ukazatele úrovně kvality života mimochodem také zahrnut. Avšak vraťme se k problematice jisté nezávislosti mezi indexem lidského rozvoje a zvolením ženy do funkce prezidenta (premiéra) právě z pohledu úrovně vzdělávacího systému, jelikož jak jsme výše konstatovali, tak byla prokázána závislost mezi nejen obecnou participací žen v politice. Zdá se však, že v případě hledání jisté spojenosti mezi zkoumanou problematikou a indexem lidského rozvoje hraje úroveň vzdělávacího systému takřka nepodstatnou roli a spíše můžeme usoudit, že v rámci ukazatele indexu lidského rozvoje tvoří dominantní roli převážně ukazatele ekonomické, a tudíž se nám vytváří jistý nezávislý stupeň, avšak o ekonomických ukazatelích až následně, kdy se jim budeme věnovat individuálně.

Předešlé konstatování bychom mohli podpořit i konkrétními příklady, které ho potvrzují, a které jsme zjistili v průběhu našeho zkoumání. Jelikož globální hledisko zjištěné nezávislosti mezi sledovanou problematikou a index lidského rozvoje se odráží i při regionalizaci v rámci jednotlivých kontinentů, kdy nám ve stejných intencích vycházejí kontinenty Afrika a Asie, tedy státy, které ve většině

případů jsou rozvojové, a tudíž ekonomické ukazatele převažují nad ukazateli z humanitní části indexu lidského rozvoje. Avšak toto zjištění jde potvrdit i z opačného úhlu pohledu, kdy nám zmiňovaný vztah prokazuje minimálně částečnou závislost se sledovanou problematikou a indexem lidského rozvoje v případě států Severní Ameriky, Jižní Ameriky a Austrálie a Oceánie, tedy ve velké míře se jedná o poměrně ekonomicky rozvinuté státy, samozřejmě opět je na místě zdůraznit, že tyto státy vykazují maximální úroveň jak zdravotnického systému, tak i systému vzdělávacího, což vyzdvihuje i celkovou úroveň kvality života, a to včetně dalších demografických ukazatelů.

Ze zjištěného zkoumání můžeme tedy, když se zaměříme pouze na ekonomické ukazatele, poukázat na to, že z celosvětového, ale i v rámci jednotlivých kontinentů a jejich dílčích částí, ekonomické ukazatele přímo nesouvisí s ženským politickým emancipačním procesem, konkrétně v našem případě se zvolením žen do nejvyšších státních funkcí. Tím však, ale nesmíme opomenout fakt, že i když u ekonomických ukazatelů nebyla prokázána přímá závislost, že by se sledovanou problematikou zcela nesouvisely. Můžeme konstatovat, že různé ekonomické ukazatele, v našem případě se jednalo o hrubý domácí produkt jednotlivých států, jsou jakýmsi odrazem nejen z hlediska hospodářského rozvoje státu, ale částečně i z pohledu sociálního, jelikož svým způsobem charakterizují úroveň dané zkoumané společnosti, tím že nastiňují její ekonomickou úroveň prolínající se s ekonomickým rozvojem státu. Tudíž můžeme o ekonomických ukazatelích říci, že ačkoliv přímo nesouvisí se sledovanou problematikou, tak hrají podstatnou roli jako nedílný spolučinitel procesu ženské politické emancipace, který doplňuje v různých částech světa různé faktory. Konkrétně můžeme uvést, že v případě valné většiny států Afriky a Asie se ekonomické ukazatele jeví, když opomeneme zmíněné základní ukazatele s politikou rovných příležitostí v čele, jako spolučinitel s náboženstvím a mírou religiozity. Naopak v ekonomicky vyspělých státech ekonomické ukazatele připravují prostor pro maximální rozvoj ženského emancipačního hnutí, který může být zpomalován různými bariérami, ale nemůže být zastaven.

5.2 Shrnutí sledované problematiky, regionalizace a predikce budoucího vývoje

Na následujících řádcích se pokusíme shrnout zkoumané vztahy napříč sledovaným obdobím, a to nejprve z pohledu zastoupení žen ve funkci prezidentky, a poté zastoupení žen ve funkci premiérky. Závěrem poté oboje sledované zastoupení porovnáme společně a pokusíme se nastínit jisté pravidelnosti, nebo diference. Na samotný závěr bude uvedena možná predikce budoucího vývoje sledované problematiky. Z výsledných hodnot korelace jednotlivých ukazatelů se zastoupením žen ve funkci prezidentky jsme zjistili, že závislost těchto vztahů z globálního pohledu byla prokázána pouze se zastoupením žen v jednotlivých národních parlamentech a gender indexem. V případě stejného porovnávání vztahů se zastoupením žen ve funkci premiérek z celosvětového pohledu se vztah potvrdil v případě zastoupení žen v národních parlamentech, gender indexu a navíc HDP.

Nyní přejdeme k podobnému porovnávání, avšak napříč jednotlivými kontinenty. U afrických států byla závislost prokázána se zastoupením žen v národních parlamentech, gender indexem, indexem religiozity a částečně s HDP u prezidentek, zatímco u premiérek byl vztah potvrzen se zastoupením žen v národních parlamentech, gender indexem a rokem přiznání hlasovacího práva ženám. Při zkoumání asijských států byl vztah u prezidentek potvrzen částečně se zastoupením žen v národních parlamentech, gender indexem a indexem religiozity. V případě stejného kontinentu, avšak u premiérek byla závislost prokázána pouze s indexem religiozity. Další v pořadí jsou státy Austrálie a Oceánie, kde v případě prezidentek byl vztah potvrzen pouze indexem religiozity a rokem přiznání voličského práva ženám. Je nutné podotknout, že v tomto případě nemohla proběhnout korelace u ukazatelů částečně u zastoupení žen v národních parlamentech a plně s gender indexem a HDI. V případě premiérek byl vztah potvrzen se zastoupením žen v národních parlamentech, gender indexem, HDI a HDP. Předposlední v řadě jsou státy severoamerické, kde vztah byl v případě prezidentek potvrzen se zastoupením žen v národních parlamentech, gender indexem, indexem religiozity a rokem přiznání voličského práva ženám, zatímco v případě premiérek se jednalo částečně pouze o zastoupení žen v národních parlamentech, HDI a HDP. Poslední v rámci stručného shrnutí výsledků zkoumání jsou státy jihoamerické, kde v případě premiérek byl vztah potvrzen částečně se zastoupením žen v národních

parlamentech, HDI, indexem religiozity a HDP. U premiérek byl vztah potvrzen v případě zastoupení žen v národních parlamentech, indexu religiozity a částečně s rokem přiznání voličského práva ženám. Je zajímavé, že kdybychom chtěli srovnat vybrané kontinenty dle sledované problematiky, mohli bychom konstatovat, že napříč všemi zkoumanými ukazateli jsou kontinenty různorodé a dle dřívějších důvodů a příčin jsou si individuálně podobné v rámci pouze v rámci jednotlivým ukazatelů, avšak nikoli jako celek.

Když přihlédneme k výsledným závislostním a nezávislostním vztahům mezi zastoupením žen ve funkci prezidentky a premiérky navzájem, můžeme konstatovat, že obecně pro zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky v celosvětovém pohledu má vliv zastoupení žen v národních parlamentech a gender index, tedy politika rovných příležitostí, zatímco nezávislost byla prokázána v případě ukazatelů HDI, indexu religiozity a roku přiznání voličského práva ženám. Nezbyvá nám, než se přesunout k zhodnocení jednotlivých kontinentů a jejich států. U afrických států byla v obou případech prokázána závislost a vliv stejných faktorů, jako tomu bylo v případě celosvětovém, stejně jako v případě prokázaných nezávislostních vztahů mimo rok přiznání voličského práva ženám. Naopak u asijských států byl společným závislostním ukazatelem pouze index religiozity, zatímco společnou nezávislost vykazaly částečně zastoupení žen v národních parlamentech, HDI, HDP a rok přiznání voličského práva ženám. Druhou specifickou situací se staly státy Austrálie a Oceánie, které v obou sledovaných vztazích nevykázaly závislost a nezávislost ani v jednom případě vybraného ukazatele. U jihoamerických států byla společná závislost prokázána v případě indexu religiozity a částečně u zastoupení žen v národních parlamentech a nezávislým vztahem se stalo částečně rok přiznání voličského práva ženám. Posledními v řadě jsou státy Severní Ameriky, které byly specifické v tom, že společný nezávislý vztah nebyl prokázán ani v jednom z případů zkoumaných ukazatelé, zatímco závislost vztahu byla potvrzena pouze částečně v případě zastoupení žen v národních parlamentech.

Abychom mohli nastínit předpoklady budoucího vývoje zvolení žen do funkce prezidenta, nebo premiéra je nutné nejprve stručně shrnout faktory politického emancipačního procesu žen, které jsme potvrdili vlastním zkoumáním, a které vytváří základní předpoklady budoucího vývoje sledovaného jevu. Prvotním faktorem je přístup ke kvalitnímu vzdělání i pro ženy, bez kterého je v současné době politická participace takřka nemožná. Navazujícím faktorem je chápání žen

v jednotlivých společnostech, a to chápání ve smyslu pozitivním tak, aby se plně mohly účastnit na dění ve veřejném životě. Dalším navazujícím faktorem je faktor úrovně politických stran, tedy faktor, který byl zmíněn dříve pouze náznakově, ale má podstatně důležitější úlohu, jelikož jsou to právě politické strany, které navrhuji kandidátní listiny a záleží pouze na nich, jestli ženy dostanou svou příležitost být zvoleny do národních parlamentů, nebo do nejvyšších státních úřadů, a tudíž i na post prezidenta, nebo premiéra.

Pro snazší predikci budoucího vývoje sledované problematiky zvolení žen do funkce prezidenta, nebo premiéra jsme došli k hodnocení jednotlivých regionů a států na základě přístupu žen ke vzdělání, postavení žen ve společnosti, úrovně emancipačního hnutí, charakteru státního systému a ekonomické stability států. Ve svém hodnocení půjdeme vzestupně. Na samém konci naší pomyslné pyramidy jsou státy především severní a centrální Afriky a západní Asie, o kterých by se dalo konstatovat, že v nich ženský politický emancipační proces je minimální, nebo prakticky ještě nenastal. Další skupinou jsou státy, o kterých můžeme říci, že zde již jistý druh emancipačního procesu byl nastartován, což se již v některých sledovaných ukazatelích projevu, avšak bude ještě dlouho trvat, než bude tento proces plnohodnotně završen. Jedná se především o státy jižní části afrického kontinentu a státy jihovýchodní Asie. Předposlední skupinou jsou středoamerické a jihoamerické státy, o kterých můžeme konstatovat, že v nich ženský politický emancipační proces byl nejen nastartován ale díky příznivým hodnotám zmíněných ukazatelů, především z hlediska charakteru státního systému, uplatňování politiky rovných příležitostí, přístupu ke vzdělání a relativní ekonomické stability může se u nich četnost zvýšení sledovaného jevu prosadit v poměrně krátkém čase. Na vrcholu naší pomyslné pyramidy a zároveň poslední skupinou jsou státy Severní Ameriky a Austrálie a Oceánie, kdy konkrétně hovoříme o Austrálii a Novém Zélandě. Tyto státy vycházejí z našeho porovnávání jednotlivých významných faktorů vzhledem k politické emancipaci žen jako nejvhodnější pro nárůst zvýšení četnosti zvolení žen do funkce prezidentky a premiérky v nejbližších letech.

6. Závěr

Postavení žen v politice a vývoj ženského postavení v politickém sektoru je z časového hlediska poměrně krátký proces, který své kořeny zapustil již v osvěcenských dobách 2. poloviny 18. století, avšak plný rozkvět zažil především během celosvětových válečných konfliktů v letech 1914-1918 a 1939-1945, což umožnilo plné etablování ženského emancipačního hnutí, co by společenského tématu. Vrcholem a zároveň sledovanou problematikou se stává samotné zvolení žen do nejvyšších státních funkcí, což v našem případě předmětem zkoumání bylo zvolení žen do funkce prezidenta a premiéra ve sledovaném období od roku 1990 do současnosti v mimoevropském prostoru.

V rámci zkoumání sledované problematiky jsme si stanovili jednotlivé hypotézy, které byly vycházejícími předpoklady našeho počátečního studování a výzkumu sledované problematiky, a dále navazujícím prvkem byly i cíle našeho výzkumu, ke kterým jsme se snažili docílit. Vraťme se však k problematice zhodnocení jednotlivých hypotéz, které byly vybrány, a které jsme se snažili prostřednictvím výzkumu ověřit. Z počátku je důležité konstatovat, že prakticky všechny námi vytyčené hypotézy byly kladně ověřeny, ačkoliv v některých případech s menší intenzitou dopadu na sledovanou problematiku, a dále za přítomnosti dalších spoluúčinkujících faktorů, o čemž více na následujících řádcích. Mezi bezpochyby ověřitelné hypotézy můžeme zařadit hypotézu Massey (1994) a Curran, Renzetti (2005).

V těchto případech bylo v průběhu výzkumu sledované problematiky potvrzeno, že obecná míra zastoupení žen v politice souvisí a je ovlivňována úrovní ženské emancipačního procesu, a to nejen z hlediska politického. Úroveň ženského emancipačního procesu v politickém sektoru je ovlivněna nejen historickým dogmatismem a určitým geografickým prostorem, ve kterém se vyvíjí, ale i dalšími mnoha faktory, mezi které by se daly zařadit faktory, a to především z oblasti demografické, kulturní a ekonomické. Zároveň, když ohlédneme na samotnou společenskou podstatu a její charakter v rámci výzkumu jednotlivých států je nutné poukázat na to, že společenská vyspělost je jedním z prvotních faktorů počátečního ženského emancipačního procesu v politice, jelikož v rámci své podstaty eliminuje případné bariéry rozvoje emancipačního procesu, což je charakteristické pro liberální společnosti, nebo tyto bariéry vytvářejí či úplně brzdí rozvoj emancipačního procesu,

což je naopak charakteristické pro konzervativní společnosti, které jsou především pod silným vlivem náboženské ideologie, čímž je narušeno i samotné chápání žen a jejich postavení ve veřejném sektoru.

Dalším sledovaným faktorem byla tzv. politika rovných příležitostí pro muže i ženy v jednotlivých státech, která ve své podstatě odráží, do jaké míry jsou stejné možnosti pro muže a ženy uplatnit se ve veřejném sektoru, což se v našem případě odráží konkrétně v politice a ženském zastoupení ve funkci prezidentky a premiérky. Politika rovných příležitostí se řadí mezi hlavní a významné faktory pro stabilní rozvoj ženského emancipačního procesu v politice, avšak je to pouze jeden z prvních předpokladů úspěšného emancipačního procesu, který ve své podstatě záleží na kooperaci s dalšími významnými faktory, které jsme jmenovali výše. I když můžeme konstatovat, že je nemyslitelné, aby ženský emancipační proces v politickém sektoru byl plně započat, aniž by daný stát nepraktikoval do určité míry politiku rovných příležitostí pro muže a ženy. Dalším předpokladem, který se nám potvrdil pouze do určité míry je vliv zvýšené míry zastoupení žen v politice, stejně jako zvolení žen do nejvyšších státních funkcí v daném státě, a samotný dopad na politické zastoupení žen v rámci sledované problematiky na státy sousední v určitém geografickém prostoru. Tento předpoklad dalo by se konstatovat platí pouze v tom případě, když stát, který je ovlivňován, je také na stejné úrovni, a to především z hlediska politického, kulturního a ekonomického, jako stát, který by ho mohl potenciálně ovlivňovat, což z našeho výzkumu vyplývá, že se tento jev uplatňuje například u států Jižní Ameriky, avšak svou významností by byl zařazen mezi sekundární faktory.

Sledování zkoumané problematiky s sebou přinášelo i řadu cílů, které byly před výzkumem nastíněny, a které se povedlo při tvorbě práce realizovat. Mezi tyto cíle patřilo sledování neevropských států ve sledovaném období a ve sledované problematice na úrovni lokální, regionální a globální, dále byla provedena analýza sledovaných jevů, a to jednak z pohledu jeho geografického rozložení a vytváření jistých pravidelností, což se především prostorovosti týče, tak i z pohledu hledání souvislostí a příčin jeho výskytu založených na statistické činnosti ženského emancipačního procesu v politickém sektoru a v poslední řadě došlo k samotné interpretaci zjištěných výsledků a jejich komparaci z globálního pohledu zkoumané problematiky. Ne méně podstatnou částí byla pak predikce budoucího vývoje sledované problematiky v letech následujících, která byla odvozena na základě

zjištěných dat a jejich vzájemných korelací s ohledem na to, na jaké úrovni jsou vybrané základní faktory, které by mohly ovlivňovat sledovanou problematiku, či u kterých byl tento vztah vlastním zkoumáním přímo prokázán. Interakce zvyšování četnosti zastoupení žen ve funkci prezidentky a premiérky bychom mohli označit za proces, který v rámci sledovaného období započal významnou expanzi napříč státy jednotlivých zkoumaných kontinentů, a který s výhledem do budoucnosti může ještě více expandovat, což by se mohlo stát předmětem budoucího hlubšího zkoumání.

7. Seznam použité literatury a internetových pramenů

7.1 Seznam odborné literatury

AFSHAR, H. (1996): *Women and Politics in the Third World*. Routledge, New York, 209 s.

BOBROVOVÁ, K. (2009): *Politické zastoupení žen* Diplomová práce. Katedra politologie a evropských studií FF UP, Olomouc, 110 s.

CARTER, J. (2016): *Ženy, náboženství, násilí a moc*. Triton, Praha, 224 s.

CONNEL, R. W. (1987): *Gender&Power. Society, the Person and sexual Politics*. Polity Press, Cambridge, 352 s.

CURRAN, J. D., RENZETTI, M. C. (2005): *Ženy, muži a společnost*. Karolinum, Praha, 642 s.

CVIKOVÁ, J., JURÁŇOVÁ, J. (2002): *Hlasy žien. Aspekty ženskej politiky*. Aspekt, Bratislava, 475 s.

ČERNÁ, A. (2009): *Ženy v politice*. Diplomová práce. Fakulta humanitních studií, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Brno, 135 s.

DUKE, L. L. (1993): *Women in Politics: Outsiders or Insiders?*. Prentice Hall, New Jersey, 386 s.

GAIDZANWA, R. B. (2010): *African Feminism: Rethinking approaches and reconsidering strategies*. BUWA: A Journal on African Women's Experiences, 1, č. 1, s. 7-10.

GELNAROVÁ, J. (2010): *Reprezentace žen v politice z pohledu politické teorie aneb „Co všechno znamená, když se řekne, že ženy jsou v politice podreprezentovány?“*. Acta Politologica, 2, č. 2, s. 120-135.

HAGGETT, P. (1983): *Geography: A Modern Synthesis*. Harper Row Publishers, New York, 620 s.

HEITLINGER, A. (2001): Women's Equality, Demography and Public Policies. A Comparative Perspective, New York, 383 s.

HOFFMAN, J. (2001): Gender and Sovereignty. Feminism the State and International Relations. Palgrave, New York, 283 s.

HOSSEINI, K., ARMSTRONG, S. (2015): Vzpoua: Úsvit nového věku pro všechny Eviny dcery. Triton, Praha, 256 s.

HYBÁŠKOVÁ, J. (2009): Více žen do politiky? Samozřejmě! Ale jak?. Fórum 50 %, Praha, 48 s.

CHILDS, S. (2006): The Complicated Relationship between Sex, Gender and the Substantive Representation of Women. European Journal of Women's Studies, 13, č. 1, s. 7-21.

INGLEHART, R., NORRIS, P. (2003): Rising Tide. Gender Equality and Cultural Change around the World. Cambridge University Press, Cambridge, 226 s.

KHIDAYER, E. (2009): Arabský svět – jiná planeta?. Mladá fronta, Praha, 248 s.

KOLÁŘOVÁ, M. (2008): Protest proti globalizaci. Slon, Praha, 253 s.

KROOK, M. L. (2009): Quotas for Women in Politics. Gender and Candidate Selection Reform Worldwide. Oxford University Press, Oxford, 304 s.

LIŠČÁK, V. (2009): Státy a území světa. Libri, Praha, 895 s.

LNĚNIČKA, L. (2011): Vybrané texty z politické geografie. Elportál, Brno, 83 s.

MAĐAROVÁ, Z., KOBOVÁ, L., OSTERTÁGOVÁ A. (2011): Politiky a političky. Aspekt, Bratislava, 184 s.

MASSEY, D. (1994): Space, Place, and Gender. University of Minnesota, Minneapolis, 280 s.

NORRIS, P. (2004): Electoral Engineering. Voting Rules and Political Behaviour. Cambridge University Press, Cambridge, 390 s.

- NORRIS, P., INGLEHART, R. (2000): The Developmental Theory of the Gender Gap: Women's and Men's Voting Behavior in Global Perspective. *International Political Review*, 21. č. 4, s. 441-463.
- PAXTON, P., HUGHES, M. M. (2007): *Women, Politics and Power. A Global Perspective*. Pine Forge Press, Thousand Oaks, 520 s.
- PAXTON, P., KUNOVICH, S. (2003): Women's Political Representation: The Importance of Ideology. *Social Forces*, 82, č. 1, s. 87-113.
- PHILLIPS, A. (1998): *Feminism & Politics*. Oxford University Press, Oxford, 482 s.
- PITKIN, H. (1967): *The Concept of Representation*. University of California Press, Los Angeles, 330 s.
- ROSE, G. (1993): *Feminism and Geography: The Limits of Geographical Knowledge*. University of Minnesota Press, Minneapolis, 205 s.
- RULE, W. (1994): Women's Underrepresentation and Electoral Systems. *Political Science and Politics*, 27, č. 4, s. 689-692.
- ŠPRINCOVÁ, V. (2015): *Ženy a muži ve společnosti a rozhodování*. Fórum 50 %, Praha, 60 s.
- ŠPRINCOVÁ, V., MOTTLOVÁ, M. (2015): *Kvóty a další opatření pro vyšší zastoupení žen v politice*. Fórum 50 %, Praha, 25 s. ŠPRINCOVÁ, V., MOTTLOVÁ, M. (2016): *Více žen – jiná politika?*. Fórum 50 %, Praha, 52 s.
- TAYLOR, Y. (2012): *Fitting into place?: class and gender geographies and temporalities*. Ashgate, Farnham, 193 s.
- TREMBLAY, M. (2008): *Women and Legislative Representation*. Palgrave Macmillan, New York, 278 s.

7.2 Internetové a statistické zdroje

BRILLIANT MAPS (2018): Women's Suffrage Mapped: The Year Women Got The Vote By Country.

<https://brilliantmaps.com/womens-suffrage-world/> (15. 3. 2018)

GOOGLE PUBLIC DATA (2017): GDP per capita at current prices.

https://www.google.com/publicdata/explore?ds=wbwidi&met=ny_gdp_pcap_cd&tdim=true&dl=en&!ctype=l&strail=false&bcs=d&nسلم=h&met_y=ny_gdp_pcap_cd&scale_y=lin&ind_y=false&rdim=country&idim=country:ALB:DZA&ifdim=country&tdim=true&hl=cs&dl=en&ind=false (2. 2. 2018)

THE TELEGRAPH (2018): Mapped: The world's most (and least) religious countries.

<https://www.telegraph.co.uk/travel/maps-and-graphics/most-religious-countries-in-the-world/> (1. 2. 2018)

THE WORLD BANK (2017): Proportion of seats held by women in national parliaments (%).

<https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS> (6. 11. 2017)

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME (2017): International Human Development Indicators.

<http://hdr.undp.org/en/countries> (2. 2. 2018)

WIKIPEDIA (2017): List of elected and appointed female heads of state and government.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_elected_and_appointed_female_heads_of_state_and_government (4. 8. 2017)

WIKIPEDIA (2017): List of electoral systems by country.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_electoral_systems_by_country (25. 1. 2018)

WIKIPEDIE (2017): Seznam států podle státního zřízení.

https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_států_podle_státního_zřízení (4. 8. 2017)

WORLDWIDE GUIDE TO WOMEN IN LEADERSHIP (2017): Current women leaders.

<http://www.guide2womenleaders.com/current-women-leaders-htm> (5. 8. 2017)

WORLDWIDE GUIDE TO WOMEN IN LEADERSHIP (2017): Presidents.

<http://www.guide2womenleaders.com/presidents-htm> (5. 8. 2017)

WORLDWIDE GUIDE TO WOMEN IN LEADERSHIP (2017): Premier Ministers.
http://www.guide2womenleaders.com/premier_ministers-htm (5. 8. 2017)

WORLD ECONOMIC FORUM (2017): The Global Gender Gap Report 2017.
<https://www.weforum.org/reports/the-global-gender-gap-report-2017> (29. 7. 2017)

8. Přílohy

8.1 Tabulkové přílohy

Tabulka č. 1: Korelace vztahových závislostí s vybranými ukazateli (prezidentky)

Korelace - Prezidentky						
Faktor vztahu	Svět	Afrika	Asie	Austrálie a Oceánie	Jižní Amerika	Severní Amerika
Zastoupení žen v národních parlamentech (1990)	0,035	0,026	-0,153	nelze korelovat	0,525	0,146
Zastoupení žen v národních parlamentech (2017)	0,067	-0,165	0,318	-0,042	-0,253	0,353
Gender Index	0,119	0,101	0,118	nelze korelovat	-0,003	0,225
Index lidského rozvoje	-0,029	-0,027	-0,067	nelze korelovat	0,306	-0,084
Index religiozity	-0,024	0,116	0,014	0,198	0,034	0,078
Hrubý domácí produkt (1990)	-0,080	-0,041	-0,138	-0,112	0,358	-0,212
Hrubý domácí produkt (2017)	-0,003	0,024	-0,056	-0,127	0,313	-0,144
Aktivní voličské právo pro ženy	-0,145	-0,208	-0,161	0,175	-0,276	0,199
Pasivní voličské právo pro ženy	-0,170	-0,223	-0,169	0,185	-0,367	0,150

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 2: Korelace vztahových závislostí s vybranými ukazateli (premiérky)

Korelace - Premiérky						
Faktor	Svět	Afrika	Asie	Austrálie a Oceánie	Jižní Amerika	Severní Amerika
Zastoupení žen v národních parlamentech (1990)	0,172	0,200	-0,114	0,790	0,816	0,133
Zastoupení žen v národních parlamentech (2017)	0,226	0,471	-0,151	0,807	0,128	-0,010
Gender index	0,127	0,295	-0,013	1,000	-0,215	-0,186
Index lidského rozvoje	-0,033	-0,080	-0,056	0,693	-0,503	0,049
Index religiozity	-0,117	-0,108	0,211	-0,846	0,393	-0,294
Hrubý domácí produkt (1990)	0,096	-0,035	-0,171	0,794	-0,430	0,100
Hrubý domácí produkt (2017)	0,102	-0,077	-0,185	0,813	-0,340	0,058
Aktivní voličské právo pro ženy	-0,206	0,248	-0,117	-0,887	0,179	-0,155
Pasivní voličské právo pro ženy	-0,171	0,195	-0,090	-0,776	-0,018	-0,204

Zdroj: vlastní výpočty

Tabulka č. 3: Státy Afriky a vybrané ukazatele

Stát	Zastoupení žen v NP 1990 (%)	Zastoupení žen v NP 2017 (%)	HDP 1990 (v dolarech na osobu)	HDP 2017 (v dolarech na osobu)	HDI	Gender index	Index religiozity	Ženy pasivní (aktivní) volečské právo	Počet prezidentek v letech 1990-2017	Počet premiérek v letech 1990-2017
Alžírsko	2	16,4	2 394	3 844	0,745	0,642	90	1962	0	0
Angola	15	38,2	824	3 111	0,533	0,643	88	1975	0	0
Benin	3	7,2	394	789	0,485	0,636	93	1956	0	0
Botswana	5	9,5	2 751	6 788	0,698	0,715	77	1965	0	0
Burkina Faso	neznámá data	11,0	352	650	0,402	0,64	88	1958	0	0
Burundi	neznámá data	39,1	209	286	0,404	0,768	98	1961	0	1
Čad	neznámá data	12,8	292	664	0,396	0,587	95	1958	0	0
Džubutsko	0	10,8	766	1 862	0,473	neznámá data	99	1986 (1946)	0	0
Egypt	4	14,9	751	3 514	0,691	0,614	97	1956	0	0
Eritrea	neznámá data	22,0	153	583	0,420	neznámá data	98	1955	0	0
Etiopie	neznámá data	35,4	253	707	0,448	0,662	99	1955	0	0
Gabon	13	17,4	6 251	7 179	0,697	0,402	88	1956	0	0
Gambie	8	10,3	346	473	0,452	0,667	99	1960	0	0
Ghana	neznámá data	12,7	403	1 513	0,579	0,705	95	1954	0	0
Guinea	neznámá data	21,9	441	508	0,414	0,64	97	1958	0	0
Guinea-Bissau	20	13,7	241	620	0,424	0,211	98	1977	0	0
JAR	3	38,5	3 141	5 274	0,666	0,764	91	1994	0	0
Jižní Súdán	neznámá data	20,2	neznámá data	759	0,418	neznámá data	99	viz Súdán	0	0
Kamerun	14	25,6	952	1 033	0,518	0,684	96	1946	0	0
Kapverdy	12	23,6	898	2 998	0,648	0,729	99	1975	0	0
Keňa	1	22,9	366	1 455	0,555	0,702	94	1963	0	0
Komory	0	6,1	607	775	0,497	neznámá data	98	1956	0	0
Kongo	14	13,4	1 147	1 528	0,592	0,203	95	1963	0	0
DR Kongo	5	6,8	270	445	0,435	0,428	94	1970 (1967)	0	0
Lesotho	neznámá data	23,6	372	998	0,497	0,706	90	1965	monarchie	0
Libérie	neznámá data	11,2	183	455	0,427	0,652	94	1945	2	0
Libye	neznámá data	16,0	183	380	0,716	neznámá data	98	1963	0	0
Madagaskar	7	19,9	266	401	0,512	0,704	93	1959	0	0
Malawi	10	16,7	199	301	0,476	0,7	99	1961	1	0
Mali	neznámá data	8,8	317	781	0,442	0,591	95	1956	0	1
Maroko	neznámá data	16,1	1 203	2 832	0,647	0,597	93	1963	monarchie	0
Mauritius	7	11,6	2 506	9 628	0,781	0,652	99	1956	1	0
Mauritánie	neznámá data	19,7	502	1 078	0,513	0,624	98	1961	0	0
Mosambik	neznámá data	39,6	190	382	0,418	0,75	86	1975	0	1
Nambie	7	32,6	1 982	4 140	0,640	0,765	92	1989	0	1
Niger	5	17,0	310	363	0,353	0,442	99	1948	0	0
Nigérie	neznámá data	6,0	323	2 178	0,527	0,643	83	1958	0	0
Pobřeží Slonoviny	6	10,6	880	1 526	0,474	0,597	88	1952	0	0
Somálsko	4	24,2	neznámá data	434	neznámá data	0,459	98	1956	0	0
Rovníková Guinea	13	20,2	263	8 337	0,592	neznámá data	99	1963	0	0
Rwanda	17	49,9	352	703	0,498	0,8	95	1961	0	1
Senegal	13	42,7	757	958	0,494	0,685	96	1945	0	2
Seychely	16	21,2	5 303	15 076	0,782	neznámá data	94	1948	0	0
Sierra Leone	neznámá data	12,4	151	496	0,420	0,372	99	1961	0	0
Středoafrická republika	4	8,6	490	382	0,352	0,329	94	1986	0	0
Súdán	neznámá data	neznámá data	479	2 415	0,490	0,555	93	1964	0	0
Sv. Tomáš	12	18,2	neznámá data	1 756	0,574	0,542	82	1975	0	2
Svazjsko	4	19,7	1 294	2 775	0,541	0,665	99	1968	monarchie	0
Tanzanie	neznámá data	36,4	172	879	0,531	0,716	89	1959	0	0
Togo	5	17,6	430	578	0,487	0,186	80	1945	0	0
Tunisko	4	31,3	1 493	3 689	0,725	0,636	93	1959	0	0
Uganda	12	34,3	247	615	0,493	0,704	93	1962	0	0
Zambie	7	18,0	409	1 178	0,579	0,449	95	1962	0	0
Zimbabwe	11	40,0	863	1 009	0,516	0,71	88	1978 (1957)	0	0

Zdroj: The World Bank (2017), Google Public Data (2017), vlastní zpracování

Tabulka č. 4: Státy Asie a vybrané ukazatele

Stát	Zastoupení žen v NP 1990 (%)	Zastoupení žen v NP 2017 (%)	HDP 1990 (v dolarech na osobu)	HDP 2017 (v dolarech na osobu)	HDI	Gender index	Index religiozity	Ženy pasivní (aktivní) voličské právo	Počet prezidentek v letech 1990-2017	Počet premiérek v letech 1990-2017
Afgánistán	4	27,1	266	562	0,479	0,322	97	1965	0	0
Arménie	36	18,1	638	3 606	0,743	0,669	93	1921	0	0
Ázerbájdžán	neznámá data	16,8	1 237	3 877	0,759	0,684	34	1921	0	0
Bahrajn	neznámá data	15,0	8 529	22 354	0,824	0,615	83	2002	monarchie	0
Bangladéš	10	20,3	298	1 359	0,579	0,698	93	1972	0	2
Bhútán	2	8,3	558	2 804	0,607	0,642	98	1953	monarchie	0
Brunej	neznámá data	9,1	13 604	30 968	0,865	0,669	90	1962	monarchie	0
Čína	21	24,2	318	8 122	0,738	0,676	7	1949	0	0
Filipíny	9	27,2	715	2 951	0,682	0,786	86	1937	2	0
Gruzie	neznámá data	16,0	1 615	3 853	0,769	0,681	93	1918	0	0
Indie	5	11,4	364	1 709	0,624	0,683	76	1950	1	0
Indonésie	12	19,8	585	3 571	0,689	0,682	82	1945	1	0
Írák	11	25,3	10 298	4 610	0,649	0,263	84	1980	0	0
Írán	2	5,9	2 219	4 957	0,774	0,587	83	1963	0	0
Izrael	7	27,5	11 264	37 293	0,899	0,719	30	1948	0	0
Japonsko	1	15,0	25 417	38 894	0,903	0,66	13	1947	0	0
Jemen	4	0,0	468	991	0,482	0,516	99	1967	0	0
Jižní Korea	2	17,0	6 516	27 539	0,901	0,649	44	1948	1	1
Jordánsko	neznámá data	15,4	1 168	4 088	0,741	0,603	96	1974	monarchie	0
Kambodža	neznámá data	17,5	254	1 270	0,563	0,658	96	1955	monarchie	0
Katar	neznámá data	0,0	15 449	59 331	0,856	0,643	95	1999	monarchie	0
Kazachstán	neznámá data	18,9	1 647	7 510	0,794	0,718	64	1924	0	0
Kuvajt	neznámá data	3,1	8 777	28 975	0,8	0,624	91	2005	monarchie	0
Kyrgyzstán	neznámá data	19,2	609	1 077	0,664	0,16	72	1918	1	0
Laos	6	neznámá data	203	2 353	0,586	0,724	97	1958	0	0
Libanon	0	3,1	1 050	7 914	0,763	0,598	80	1952	0	0
Malajsie	5	16,2	2 441	9 503	0,789	0,666	72	1957	monarchie	0
Maledívy	6	5,9	987	8 602	0,701	0,65	99	1932	0	0
Mongoľsko	25	17,1	1 172	3 686	0,735	0,705	62	1924	0	0
Myanmar	neznámá data	10,3	neznámá data	1 275	0,556	0,294	97	1946 (1935)	0	1
Omán	neznámá data	8,8	6 448	14 982	0,796	0,612	99	1997	monarchie	0
Nepál	6	29,6	193	730	0,558	0,661	93	1951	1	0
Pákistán	10	19,4	372	1 468	0,55	0,556	88	1947	0	1
Saúdská Arábie	neznámá data	19,9	7 205	20 029	0,847	0,583	93	2015	monarchie	0
KLDR	21	16,3	neznámá data	neznámá data	neznámá data	neznámá data	neznámá data	1946	0	0
Singapur	5	23,8	11 864	52 961	0,925	0,712	82	1947	1	0
SAE	0	20,0	27 256	37 622	840	0,639	91	2006	monarchie	0
Sýrie	9	13,2	neznámá data	neznámá data	0,536	0,567	89	1953	0	0
Tádžikistán	neznámá data	20,5	498	796	0,627	0,679	85	1924	0	0
Thajsko	neznámá data	4,8	1 508	5 908	0,74	0,699	94	1932	monarchie	1
Turecko	1	14,6	2 794	10 788	0,767	0,623	79	1934 (1930)	0	1
Turkmenistán	26	25,8	866	6 389	0,691	neznámá data	80	1927	0	0
Uzbekistán	neznámá data	16,5	651	2 111	0,701	0,148	51	1938	0	0
Vietnam	18	26,7	98	2 186	0,683	0,7	34	1946	0	0
Východní Timor	neznámá data	neznámá data	X	1 162	0,605	0,637	99	neznámá data	0	0
Sri Lanka	5	5,8	470	3 835	0,766	0,673	99	1931	1	2
Taiwan	neznámá data	neznámá data	neznámá data	neznámá data	0,882	neznámá data	45	1947	1	0

Zdroj: The World Bank (2017), Google Public Data (2017), vlastní zpracování

Tabulka č. 5: Státy Austrálie a Oceánie a vybrané ukazatele

Stát	Zastoupení žen v NP 1990 (%)	Zastoupení žen v NP 2017 (%)	HDP 1990 (v dolarech na osobu)	HDP 2017 (v dolarech na osobu)	HDI	Gender index	Index religiozity	Ženy pasivní (aktivní) voličské právo	Počet prezidentek v letech 1990-2017	Počet premiérek v letech 1990-2017
Austrálie	6	34,7	18 249	49 928	0,939	0,721	34	1902	monarchie	1
Federativní státy Mikronésie	neznámá data	0	1 909	3 069	0,638	neznámá data	95	1979	0	0
Fidži	neznámá data	16,0	1 835	5 153	0,736	neznámá data	92	1963	0	0
Kiribati	0	6,5	550	1 449	0,588	neznámá data	97	1967	0	0
Maršallov ostrovy	neznámá data	9,1	1 659	3 449	neznámá data	neznámá data	99	1979	1	0
Nauru	6	10,5	neznámá data	7 821	neznámá data	neznámá data	93	1968	0	0
Nový Zéland	14	34,2	13 663	39 427	0,915	0,781	33	1919 (1893)	monarchie	3
Palau	neznámá data	13,9	5 096	13 626	0,788	neznámá data	68	1979	0	0
Papua-Nová Guinea	0	2,7	747	2 183	0,516	neznámá data	83	1963 (1964)	monarchie	0
Samoa	0	10,0	772	4 028	0,704	neznámá data	90	1990	monarchie	0
Šalomounovy ostrovy	0	2,0	970	2 005	0,515	neznámá data	97	1978	monarchie	0
Tonga	neznámá data	3,8	1 193	3 689	0,721	neznámá data	93	1960	monarchie	0
Tuvalu	8	6,7	980	3 084	neznámá data	neznámá data	97	1967	monarchie	0
Vanuatu	4	0	1 080	2 861	0,597	neznámá data	97	1975	0	0

Zdroj: The World Bank (2017), Google Public Data (2017), vlastní zpracování

Tabulka č. 6: Státy Jižní Ameriky a vybrané ukazatele

Stát	Zastoupení žen v NP 1990 (%)	Zastoupení žen v NP 2017 (%)	HDP 1990 (v dolarech na osobu)	HDP 2017 (v dolarech na osobu)	HDI	Gender index	Index religiozity	Ženy pasivní (aktivní) voličské právo	Počet prezidentek v letech 1990-2017	Počet premiérek v letech 1990-2017
Argentina	6	40,3	4 319	12 449	0,827	0,735	72	1947	1	0
Bolívie	9	50,1	710	3 105	0,674	0,746	89	1952	0	0
Brazílie	5	12,8	3 093	8 650	0,754	0,687	79	1934	1	0
Ekvádor	5	38,0	1 491	5 969	0,739	0,726	68	1967	0	0
Guyana	37	31,9	534	4 457	0,638	neznámá data	97	1945 (1953)	1	1
Chile	neznámá data	15,8	2 501	13 793	0,847	0,699	70	1949	1	0
Kolumbie	5	20,1	1 175	5 806	0,727	0,727	82	1954	0	0
Paraguay	6	16,9	1 352	4 080	0,693	0,676	92	1961	0	0
Peru	6	27,7	1 210	6 046	0,740	0,687	82	1955	0	4
Surinam	8	25,5	953	6 484	0,725	0,679	90	1948	0	0
Uruguay	6	24,6	2 990	15 221	0,795	0,681	41	1932	0	0
Venezuela	10	22,2	2 368	12 237	0,767	0,694	79	1946	0	0

Zdroj: The World Bank (2017), Google Public Data (2017), vlastní zpracování

Tabulka č. 7: Státy Severní Ameriky a vybrané ukazatele

Stát	Zastoupení žen v NP 1990 (%)	Zastoupení žen v NP 2017 (%)	HDP 1990 (v dolarech na osobu)	HDP 2017 (v dolarech na osobu)	HDI	Gender index	Index religiozity	Ženy pasivní (aktivní) voličské právo	Počet prezidentek v letech 1990-2017	Počet premiérek v letech 1990-2017
Antigua a Barbuda	0	20,3	6 889	14 353	0,786	neznámá data	74	1951	monarchie	0
Bahamy	4	28,3	12 351	23 124	0,792	0,729	97	1961	monarchie	0
Barbados	4	20,2	7 729	16 097	0,795	0,739	95	1950	monarchie	0
Belize	0	12,4	2 202	4 811	0,706	0,676	62	1954	monarchie	0
Domínika	10	25	2 345	7 144	0,726	neznámá data	61	1951	0	1
Domínikánská republika	8	18,1	985	6 722	0,722	0,676	87	1942	0	0
Grenada	neznámá data	24,4	2 888	9 469	0,754	neznámá data	96	1951	monarchie	0
Guatemala	7	12,7	826	4 147	0,640	0,666	88	1946	0	0
Haiti	neznámá data	3,1	480	740	0,493	0,147	75	1950	0	2
Honduras	10	25,8	615	2 361	0,625	0,69	84	1955	0	0
Jamajka	5	20,6	1 894	4 868	0,730	0,724	70	1944	monarchie	1
Kanada	13	34,6	21 371	42 158	0,920	0,731	40	1920	monarchie	1
Kostarika	11	35,1	2 391	11 825	0,776	0,736	79	1949	1	0
Kuba	34	48,9	2 707	7 602	0,775	0,74	34	1934	0	0
Mexiko	12	39,7	3 093	8 201	0,762	0,7	68	1953 (1947)	0	0
Nikaragua	15	45,7	244	2 151	0,645	0,78	84	1955	1	0
Panama	8	18,3	2 604	13 680	0,788	0,721	81	1946	1	0
Salvador	12	32,1	914	4 224	0,680	0,702	83	1961 (1939)	0	0
Svatá Lucie	0	22	3 502	7 744	0,735	neznámá data	94	1924	monarchie	0
Svatý Kryštof	7	13,3	5 112	16 725	0,765	neznámá data	92	1951	monarchie	0
Svatý Vincenc	10	13	2 236	7 030	0,722	neznámá data	99	1951	monarchie	0
Trinidad a Tobago	17	30	4 148	15 377	0,780	0,723	92	1946	0	1
USA	7	20,2	23 954	57 467	0,920	0,722	56	1920	0	0

Zdroj: The World Bank (2017), Google Public Data (2017), vlastní zpracování

Tabulka č. 8: Seznam žen ve funkci prezidentky v letech 1990-2017

Prezidentky ve světě v letech 1990-2017			
Pořadí	Jméno a příjmení	Stát	Období vlády
1.	Corazon Aquino	Filipíny	1986-1992
2.	Violeta Chamorro	Nikaragua	1990-1997
3.	Chandrika Kumaratunga	Sri Lanka	1994-2005
4.	Janet Jagan	Guyana	1997-1999
5.	Mireya Moscoso	Panama	1999-2004
6.	Gloria Macapagal Arroyo	Filipíny	2001-2010
7.	Megawati Sukarnoputri	Indonésie	2001-2004
8.	Ellen Johnson Sirleaf	Libérie	2006-2018
9.	Michelle Bachelet	Chile	2006-2010 a 2014-2018
10.	Pratibha Patil	Indie	2007-2012
11.	Cristina Fernández de Kirchner	Argentina	2007-2015
12.	Roza Otunbayeva	Kyrgyzstán	2010-2011
13.	Laura Chinchilla	Kostarika	2010-2014
14.	Dilma Rousseff	Brazílie	2011-2016
15.	Joyce Banda	Malawi	2012-2014
16.	Park Geun-hye	Jižní Korea	2013-2017
17.	Ameenah Gurib	Mauritius	2015-2018
18.	Bidhya Devi Bhandari	Nepál	2015 až současnost
19.	Hilda Heine	Maršallový ostrovy	2016 až současnost
20.	Tsai Ing-wen	Taiwan	2016 až současnost
21.	Halimah Yacob	Singapur	2017 až současnost

Zdroj: Worldwide Guide to Women in Leadership (2017)

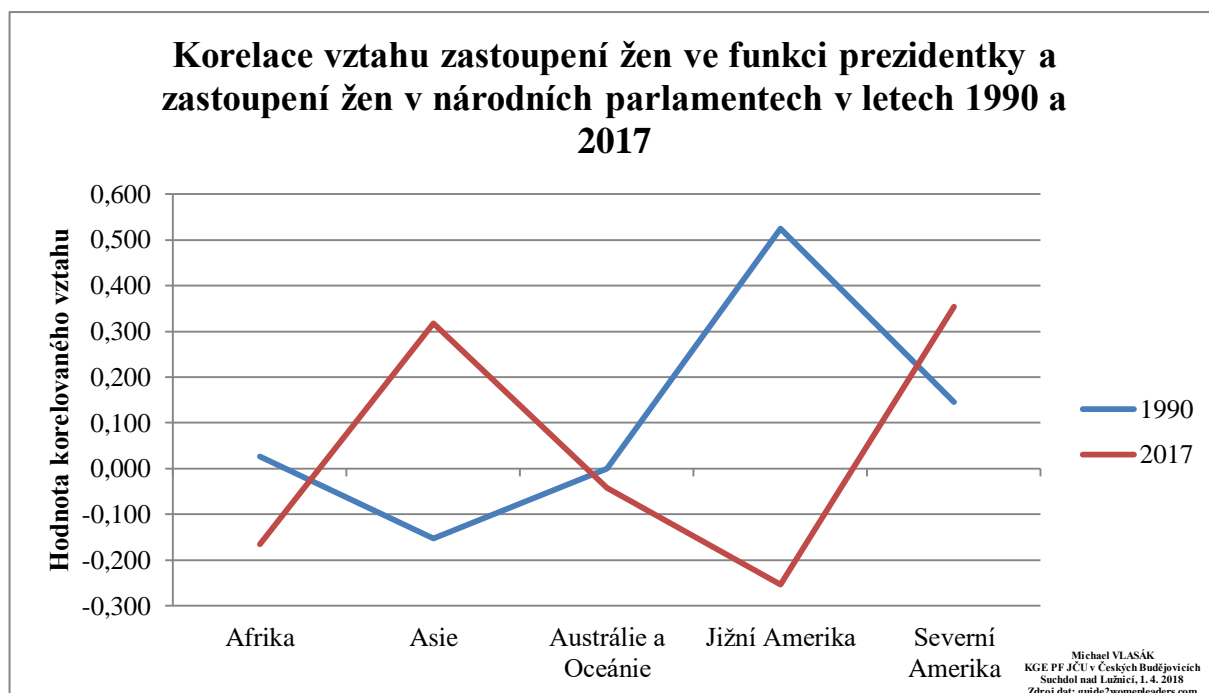
Tabulka č. 9: Seznam žen ve funkci premiérky v letech 1990-2017

Premiérky ve světě v letech 1990-2017			
Pořadí	Jméno a příjmení	Stát	Období vlády
1.	Dame Eugenia Charles	Dominika	1980-1995
2.	Benazir Bhutto	Pákistán	1988-1990 a 1993-1996
3.	Khaleda Zia	Bangladéš	1991-1996 a 2001-2006
4.	Tansu Çiller	Turecko	1993-1996
5.	Kim Campbell	Kanada	1993
6.	Sylvie Kinigi	Burundi	1993
7.	Agathe Uwilingiyimana	Rwanda	1993-1994
8.	Chandrika Kumaratunga	Sri Lanka	1994
9.	Sirimavo Bandaranaike	Sri Lanka	1994-2000
10.	Claudette Werleigh	Haiti	1995-1996
11.	Sheikh Hasina	Bangladéš	1996-2001 a 2009 až současnost
12.	Jenny Shipley	Nový Zéland	1997-1999
13.	Janet Jagan	Guyana	1997
14.	Helen Clark	Nový Zéland	1999-2008
15.	Mame Madior Boye	Senegal	2001-2002
16.	Maria das Neves	Sv. Tomáš a Princův ostrov	2002-2004
17.	Beatriz Merino	Peru	2003
18.	Luísa Diogo	Mosambik	2004-2010
19.	Maria do Carmo Silveira	Sv. Tomáš a Princův ostrov	2005-2006
20.	Portia Simpson-Miller	Jamajka	2006-2007 a 2012-2016
21.	Han Myeong-sook	Jižní Korea	2006-2007
22.	Michèle Pierre-Louis	Haiti	2008-2009
23.	Kamla Persad-Bissessar	Trinidad a Tobago	2010-2015
24.	Julia Gillard	Austrálie	2010-2013
25.	Rosario Fernández	Peru	2011
26.	Cissé Mariam Kaidama Sidibé	Mali	2011-2012
27.	Yingluck Shinawatra	Thajsko	2011-2014
28.	Aminata Touré	Senegal	2013
29.	Ana Jara	Peru	2014-2015
30.	Saara Kuugongelwa	Namíbie	2015 až současnost
31.	Aung San Suu Kyi	Myanmar	2016 až současnost
32.	Mercedes Aráoz	Peru	2017-2018
33.	Jacinda Ardern	Nový Zéland	2017 až současnost

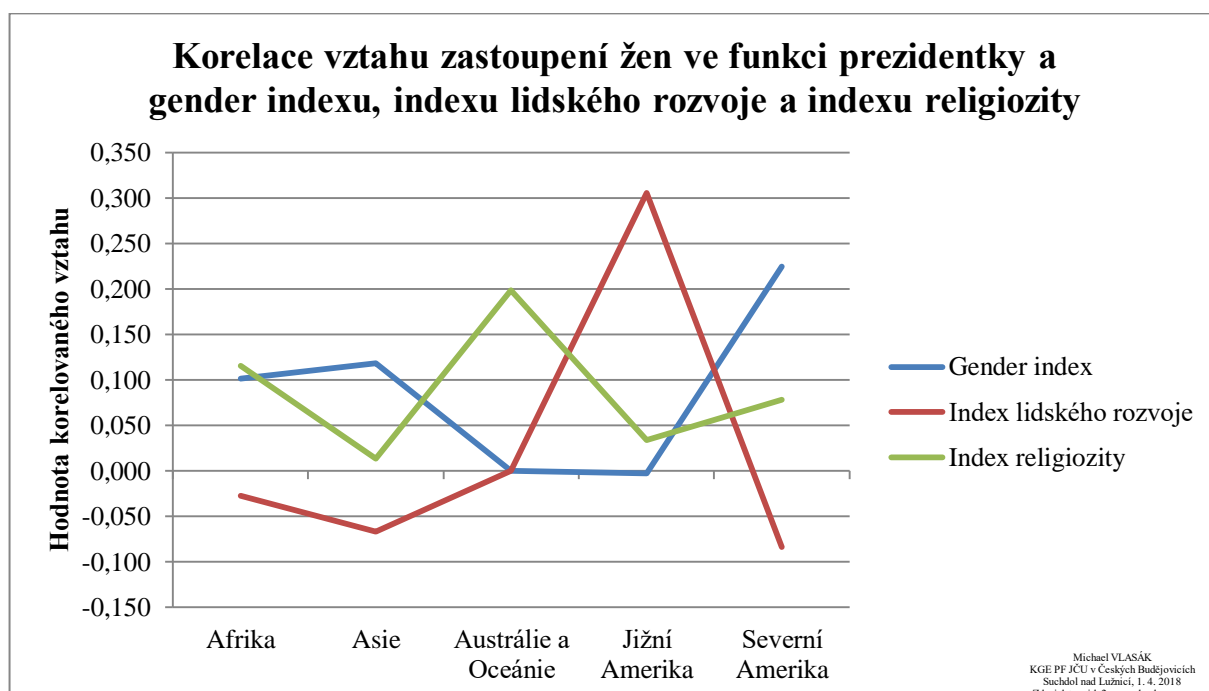
Zdroj: Worldwide Guide to Women in Leadership (2017)

8.2 Grafické přílohy

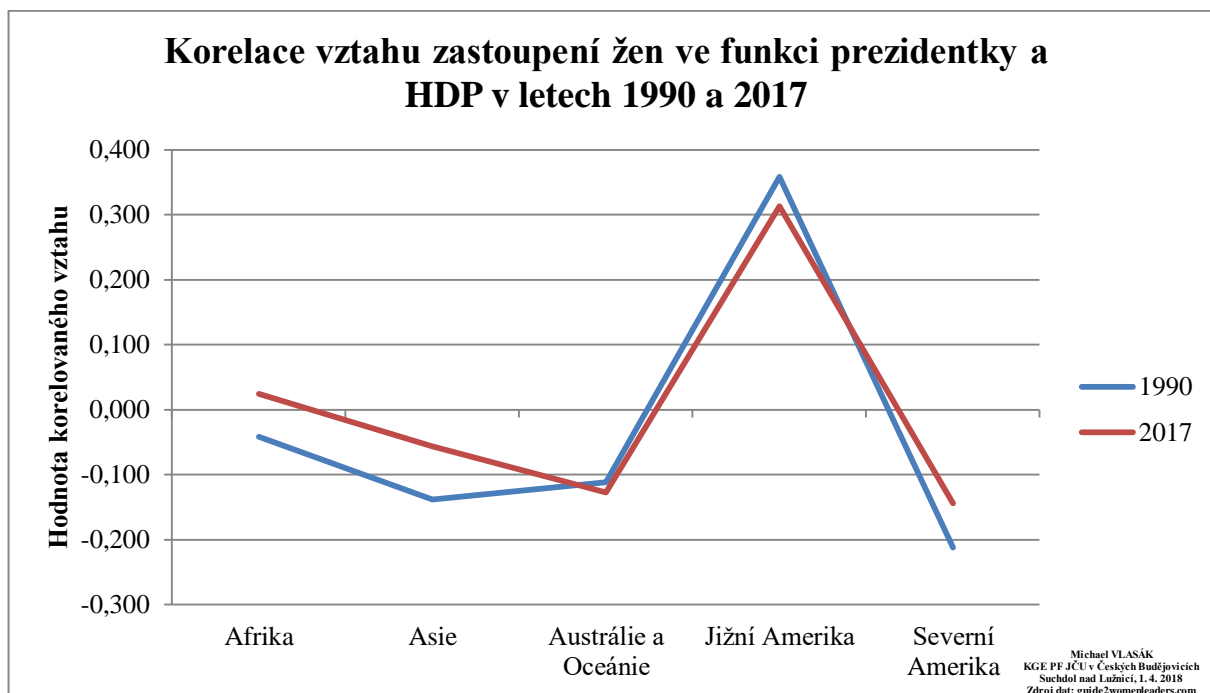
Graf č. 1: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a zastoupení žen v národních parlamentech v letech 1990 a 2017

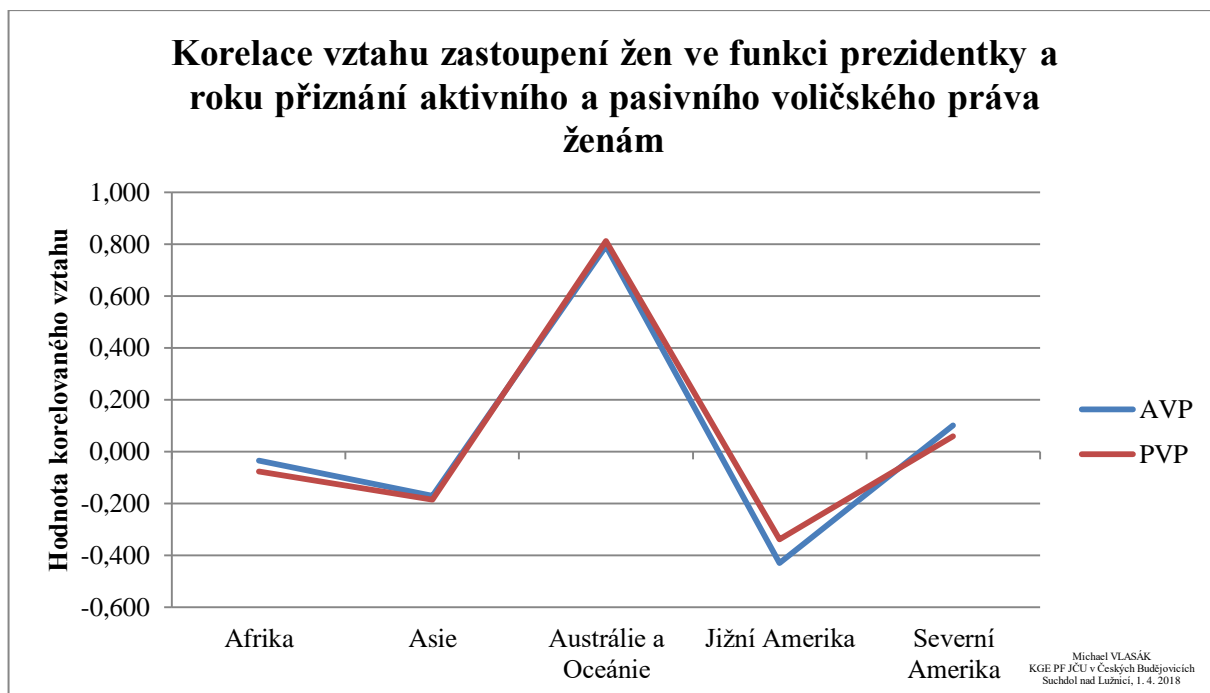
Graf č. 2: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a gender indexu, indexu lidského rozvoje a indexu religiozity

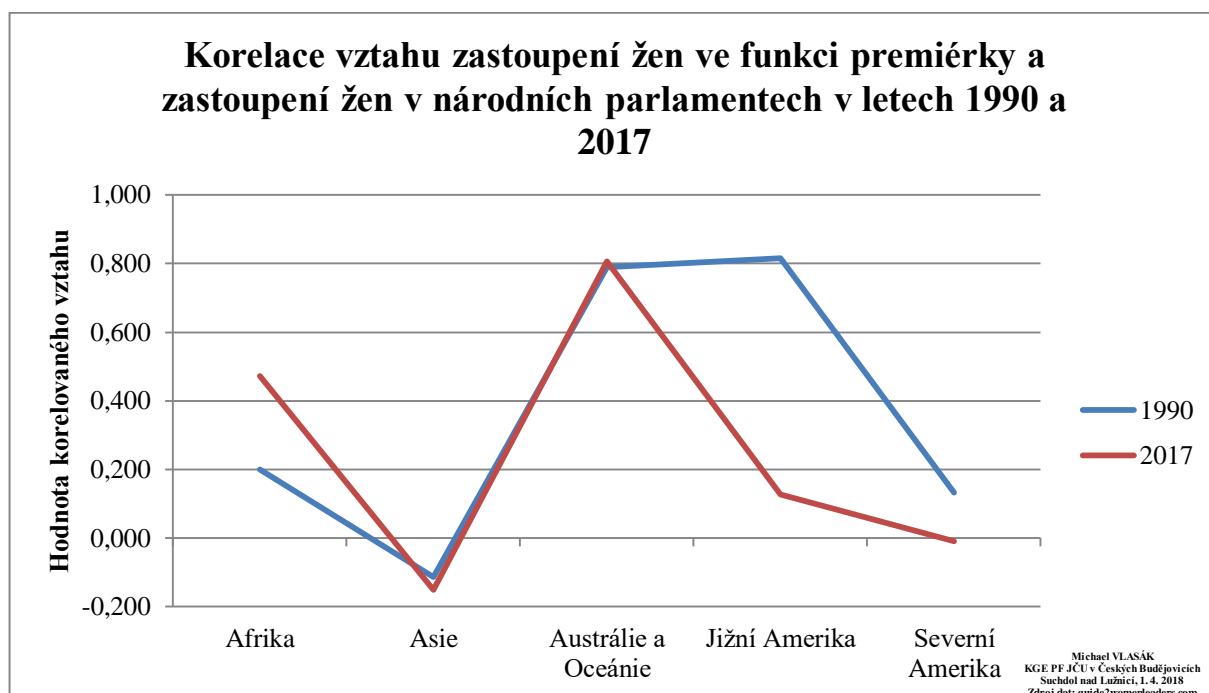
Graf č. 3: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a HDP v letech 1990 a 2017

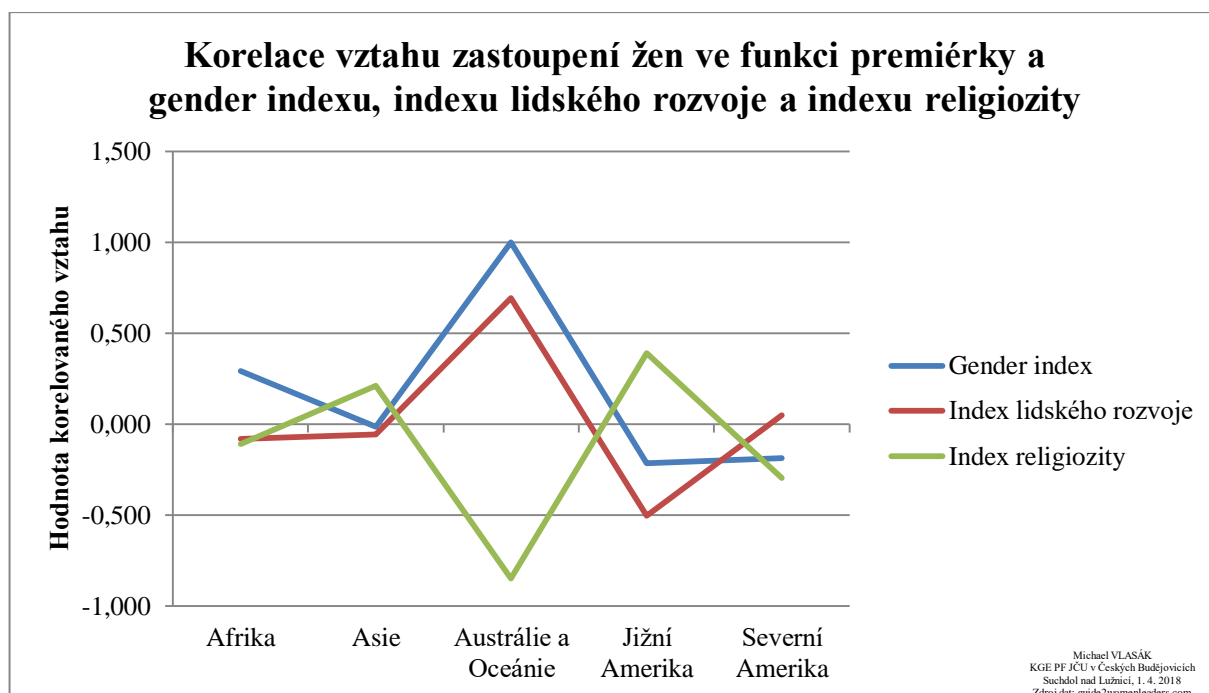
Graf č. 4: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci prezidentky a roku přiznání aktivního a pasivního voličského práva ženám

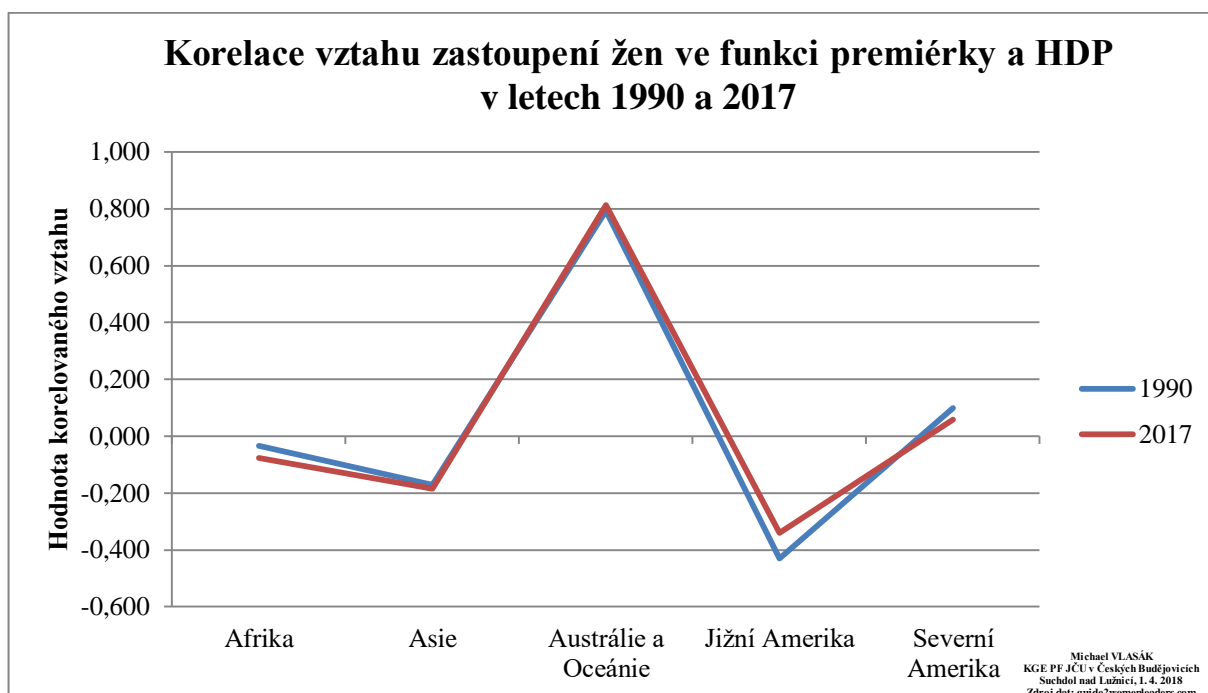
Graf č. 5: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci premiérky a zastoupení žen v národních parlamentech v letech 1990 a 2017

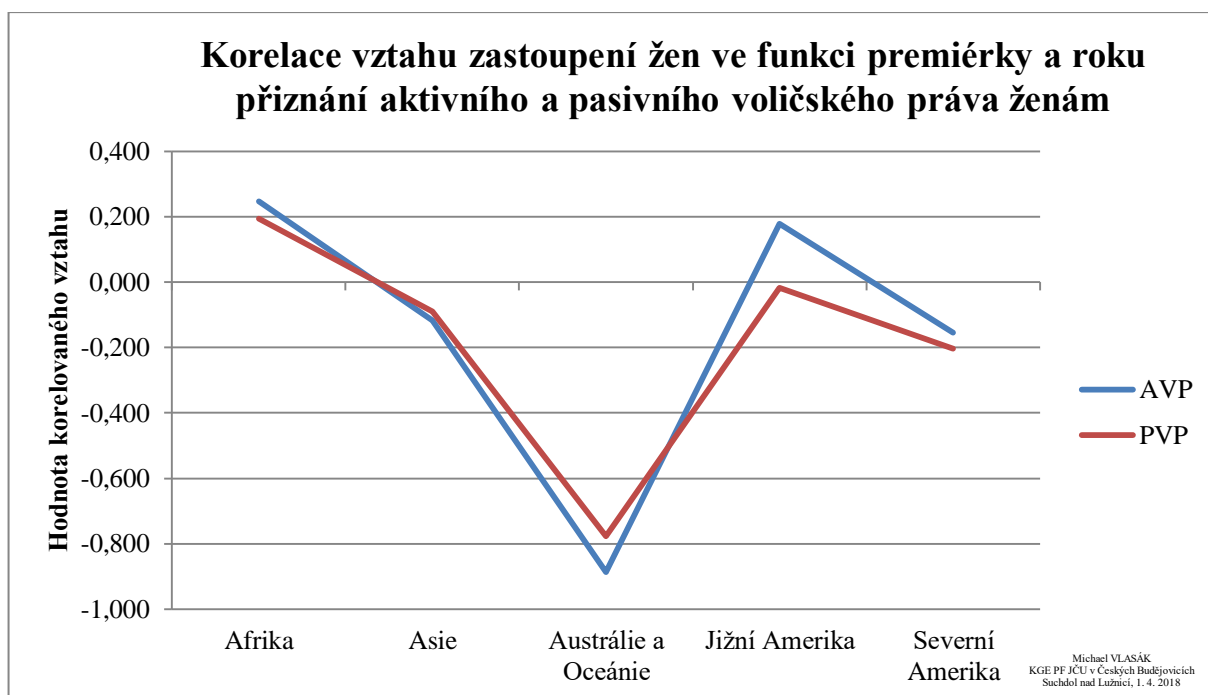
Graf č. 6: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci premiérky a gender indexu, indexu lidského rozvoje a indexu religiozity

Graf č. 7: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci premiérky a HDP v letech 1990 a 2017

Graf č. 8: Korelace vztahu zastoupení žen ve funkci premiérky a roku přiznání aktivního a pasivního volečského práva ženám

9. Seznam map

Mapa č. 1: Ženy prezidentky ve světě v letech 1990-2017.....	28
Mapa č. 2: Ženy premiérky ve světě v letech 1990-2017.....	32
Mapa č. 3: Gender index ve světě v roce 2017.....	37
Mapa č. 4: Index religiozity ve světě v roce 2017.....	41
Mapa č. 5: Hrubý domácí produkt ve světě v roce 1990.....	42
Mapa č. 6: Hrubý domácí produkt ve světě v roce 2017.....	46
Mapa č. 7: Index lidského rozvoje ve světě v roce 2017.....	49